គោលការណ៍ណែនាំអាស៊ានសម្រាប់ការអភិវឌ្ឍន៍កសិ-រុក្ខកម្ម

Translated from the ASEAN Guidelines for Agroforestry Development

មន្ត្រីជាន់ខ្ពស់អាស៊ានលើការងារព្រៃឈើ ២០១៨

Disclaimer: This is an unofficial translation and provided for reference only.

The ASEAN Guidelines for Agroforestry Development, 2018.

To find the original version of the guideline please visit the ASEAN Secretariat website, https://asean.org/ or download at https://asean.org/book/asean-guidelines-for-agroforestry-development-asean-senior-officials-on-forestry-2018/.

The translation has been produced with the support of the Climate Smart Land Use in ASEAN (CSLU) project, funded by the German Ministry for Economic Cooperation and Development and implemented by the Deutsche Gesellschaft für Internationale Zusammenarbeit (GIZ).

german cooperation
DEUTSCHE ZUSAMMENARBEIT

implemented by:
giz Deutsche Gesellschaft für Internationale Zusammenarbeit (GIZ) GmbH

In cooperation with
asean

សមាគមប្រជាជាតិអាស៊ីអាគ្នេយ៍ (ASEAN) ត្រូវបានបង្កើតឡើងនៅថ្ងៃទី ៨ ខែសីហា ឆ្នាំ១៩៦៧។ រដ្ឋ/ប្រទេសជាសមាជិកនៃសមាគននេះរួមមាន ប្រទេសប្រ៊ុយនេ កម្ពុជា ឥណ្ឌូនេស៊ី ឡាវ ម៉ាឡេស៊ី មីយ៉ាន់ម៉ា ហ្វីលីពីន សិង្ហបុរី ថៃ និង វៀតណាម។

លេខាធិការដ្ឋានអាស៊ានមានមូលដ្ឋាននៅទីក្រុងហ្សាកាតា ប្រទេសឥណ្ឌូនេស៊ី
សម្រាប់សំនួរ, សូមទាក់ទងមកៈ
លេខាធិការដ្ឋានអាស៊ាន

ផ្នែកទំនាក់ទំនងសហគមន៍ 70A Jalan Sisingamangaraja

ទីក្រុងហ្សាកាតា 12110 ប្រទេសឥណ្ឌូនេស៊ី

ទូរស័ព្ទ: (62 21) 724-3372, 726-2991

Fax: (62 21) 739-8234, 724-3504

អ៊ីមែលៈ public@asean.orgCatalogue-in-Publication Data

គោលការណ៍ណែនាំអាស៊ានសម្រាប់ការអភិវឌ្ឍន៍កសិ-រុក្ខកម្ម ទីក្រុងហ្សាកាតា

លេខាធិការដ្ឋានអាស៊ាន ខែធ្នូ ២០១៨

630.059

1. អាស៊ាន-កសិកម្ម -ព្រៃឈើ
2. ការអភិវឌ្ឍន៍ប្រកបដោយនិរន្តភាព– SDGISBN 978-602-5798-35-1

ISBN 978-602-5798-35-1

9 786025 798351

[ASEAN] សមាគមន៍ប្រជាជាតិអាស៊ីអាគ្នេយ៍ ២០១៨។ គោលការណ៍ណែនាំអាស៊ានសម្រាប់ការអភិវឌ្ឍន៍កសិ-រុក្ខកម្ម។ អ្នកនិពន្ធៈ Catacutan DC, Finlayson RF, Gassner A, Perdana A, Lusiana B, Leimona B, Simelton E, Öborn I, Galudra G, Roshetko JM, Vaast P, Mulia R, Lasco RL, Dewi S, Borelli S, Yasmi Y. ទីក្រុងហ្សាកាតា, ប្រទេសឥណ្ឌូនេស៊ី: លេខាធិការដ្ឋាន អាស៊ាន

អាស៊ានៈ សហគមន៍នៃឱកាសសម្រាប់ទាំងអស់គ្នា

អត្ថបទនៃការបោះពុម្ពនេះអាចត្រូវបានដកស្រង់
ឬបោះពុម្ពឡើងវិញដោយសេរីដោយត្រូវបានផ្តល់ការទទួលស្គាល់ត្រឹមត្រូវហើយច្បាប់ចម្លងដែលមានសម្ភារៈបោះពុម្ពឡើងវិញត្រូវបានបញ្ជូនទៅផ្នែកទំនាក់ទំនងសហគមន៍ (CRD) នៃលេខាធិការដ្ឋានអាស៊ានទីក្រុងហ្សាការតា។

ព័ត៌មានទូទៅអំពីអាស៊ានមាននៅលើគេហទំព័រៈ www.asean.org

កម្មសិទ្ធបោះពុម្ពៈ សមាគមន៍ប្រជាជាតិអាស៊ីអាគ្នេយ៍ (អាស៊ាន) ២០១៨

All rights reserved.

Foreword

គោលការណ៍ណែនាំអាស៊ានសម្រាប់ការអភិវឌ្ឍន៍កសិ-រុក្ខកម្ម
គឺជាដំណាក់កាលដ៏សំខាន់មួយឆ្ពោះទៅរកការបង្កើនវិបុលភាព ការតភ្ជាប់ ភាពធន់
និងសន្តិសុខរបស់ប្រជាជននៃប្រទេសជាសមាជិកអាស៊ាន។ សរុបសេចក្តីមក
គោលការណ៍ណែនាំបង្កើតក្របខ័ណ្ឌដែលការអភិវឌ្ឍន៍អាចកើតឡើង។

សេចក្តីណែនាំ គឺជាលទ្ធផលនៃចក្ខុវិស័យ
និងផែនការយុទ្ធសាស្ត្រសម្រាប់កិច្ចសហប្រតិបត្តិការអាស៊ានផ្នែកស្បៀងអាហារ កសិកម្ម
និងព្រៃឈើឆ្នាំ ២០១៦-២០២៥ ដែលត្រូវបានគាំទ្រដោយរដ្ឋមន្ត្រីក្រសួងកសិកម្ម និងរុក្ខាប្រមាញ់
អាស៊ានក្នុងឆ្នាំ ២០១៦។
ការព្រមព្រៀងគ្នានោះនាំទៅដល់ការសម្រេចចិត្តដើម្បីបង្កើតគោលការណ៍ណែនាំសម្រាប់ការអភិវឌ្ឍ
ន៍កសិរុក្ខកម្មនៅក្នុងប្រទេសជាសមាជិកអាស៊ានតាមរយៈដំណើរការពិគ្រោះយោបល់យ៉ាងទូលំទូលាយ
នៅទូទាំងតំបន់ជាមួយភាគីពាក់ព័ន្ធមិនត្រឹមតែពីវិស័យកសិកម្ម
និងព្រៃឈើប៉ុណ្ណោះទេប៉ុន្តែថែមទាំងវិស័យផ្សេងទៀតដូចជាការប្រែប្រួលអាកាសធាតុថាមពល
និងទឹក។

យើងរំពឹងថាគោលការណ៍ណែនាំនេះនឹងជំរុញកិច្ចសហប្រតិបត្តិការ
និងការសម្របសម្រួលពហុវិស័យក្នុងវិស័យផ្សេងៗគ្នា (ដូចជា ដី សេដ្ឋកិច្ច ទឹក ថាមពល កសិកម្ម
ព្រៃឈើ ម្ហូបអាហារ បសុសត្វ   ជលផល) នៅក្នុងប្រទេសសមាជិកអាស៊ាន។
យើងក៏រំពឹងដែរថាគោលការណ៍ណែនាំនេះនឹងជំរុញការអភិវឌ្ឍន៍គោលនយោបាយ
និងកម្មវិធីផ្តោតលើវិស័យកសិ-
រុក្ខកម្មនៅក្នុងប្រទេសជាសមាជិកដែលនឹងរួមចំណែកដល់ការធ្វើអោយប្រសើរឡើងនូវជីវភាពរស់
នៅ
និងការបង្កើនមូលដ្ឋានទ្រព្យសម្បត្តិរបស់កសិកររាប់លាននាក់នៅក្នុងតំបន់ក៏ដូចជាការផ្គត់ផ្គង់
ស្បៀងអាហារដែលពួកគេផលិត ទន្ទឹមនឹងការធ្វើឱ្យប្រសើរឡើងនូវបរិស្ថាន
និងបង្កើនភាពធន់ដល់វិស័យចំពោះភាពប្រែប្រួលនៃព្រឹត្តិការណ៍ធ្ងន់ធ្ងរដែលបណ្តាលមកពីអាកាស
ធាតុប្រែប្រួល។ លើសពីនេះយើងរំពឹងថាគោលការណ៍ណែ
ណែនាំនេះនឹងជំរុញកិច្ចសហប្រតិបត្តិការកាន់តែខ្លាំងក្លាថែមទៀតរវាងរដ្ឋ/ប្រទេសជាសមាជិកក្នុង
ការចែករំលែកការអភិវឌ្ឍន៍បច្ចេកទេសនិងគោលនយោបាយលើកកម្ពស់ការធ្វើពាណិជ្ជកម្មឆ្លងកា
ត់ព្រំដែនលើផលិតផលកសិ-រុក្ខកម្ម និងការពង្រឹងសេវាកម្មអេកូឡូស៊ី។
ទាំងអស់នេះនឹងគាំទ្រដល់ការធ្វើសមាហរណកម្មកាន់តែខិតជិត
និងរហ័សក្នុងការរក្សាចក្ខុវិស័យនៃសហគមន៍សេដ្ឋកិច្ចអាស៊ាន។

អាស៊ានកោតសរសើរចំពោះជំនួយបច្ចេកទេសរបស់មជ្ឈមណ្ឌលកសិ - រុក្ខកម្មពិភពលោក (ICRAF)
និងអង្គការស្បៀងអាហារ និងកសិកម្មនៃអង្គការសហប្រជាជាតិ (FAO)
ដែលបានជួយសម្រួលដល់ដំណើរការនេះដោយសហការជាមួយដៃគូផ្សេងៗមកពីទីភ្នាក់ងាររដ្ឋាភិបាល
ជាតិ ស្ថាបនការស្រាវជ្រាវ និងអប់រំក្នុងតំបន់និងថ្នាក់ជាតិ អង្គការមិនមែនរដ្ឋាភិបាល
និងអង្គការសង្គមស៊ីវិល។ យើងក៏សូមថ្លែងអំណរគុណផងដែរចំពោះការដឹកនាំការ គិតទុកជាមុន
និងស្មារតីសហប្រតិបត្តិការរបស់ក្រុមការងារអាស៊ានស្តីពីព្រៃឈើ សង្គម
និងការគាំទ្រផ្នែកបច្ចេកទេសដែលផ្តល់ដោយកម្មវិធីភាពជាដៃគូអាស៊ាន-ស្វីសស្តីអំពីកម្មវិធីព្រៃឈើ
សង្គម និងការប្រែប្រួលអាកាសធាតុដែលគាំទ្រដោយរដ្ឋាភិបាលស្វីស។
យើងក៏សូមថ្លែងអំណរគុណដល់ក្រុមអ្នកជំនាញមេគង្គលើវិស័យកសិ - រុក្ខកម្មសម្រាប់សន្តិសុខស្បៀង
និងអាហារូបត្ថម្ភកសិកម្មប្រកបដោយនិរន្តរភាព
និងការស្តារដីធ្លីដែលជាផ្នែកមួយនៃគំនិតផ្តួចផ្តើមបណ្តាញកសិកម្មអន្តរជាតិស៊ុយអែតសម្រាប់ការ
គាំទ្រ និងធាតុចូលចំពោះដំណើរការនេះ។ ជាចុងក្រោយយើងទទួលស្គាល់ថាប្រសិនបើគ្មានជំនឿ
និងការដឹកនាំរបស់ក្រសួងនៃប្រទេសជាសមាជិកទេ
គោលការណ៍ណែនាំទាំងនេះនឹងមិនទទួលបានលទ្ធផលឡើយ។

ជាមួយនឹងក្រុមអ្នកផ្តល់វិភាគទាន និងអ្នកគាំទ្រជាច្រើនទាំងអស់ទាំងក្នុងរដ្ឋាភិបាល និងក្រៅរដ្ឋាភិបាល និងសង្គមស៊ីវិល
ខ្ញុំជឿជាក់ថាគោលការណ៍ណែនាំទាំងនេះនឹងជួយក្នុងការពន្លឿនការអនុម័តនូវកសិ-រុក្ខកម្មនៅទូទាំងអាស៊ាន និងអត្ថប្រយោជន៍ទាំងអស់ដែលនឹងមាន។

មន្ត្រីជាន់ខ្ពស់អាស៊ានលើការងារព្រៃឈើ (ASOF)

សេចក្តីថ្លែងអំណរគុណ

អាស៊ានសូមថ្លែងអំណរគុណយ៉ាងជ្រាលជ្រៅចំពោះការលះបង់ និងការខិតខំប្រឹងប្រែងរបស់អ្នកនិពន្ធ អ្នកផ្តល់វិភាគទាន អ្នកពិនិត្យ និងទីប្រឹក្សានៃគោលការណ៍ណែនាំដែលមានឈ្មោះ និងស្ថាប័ននៅខាងក្រោមនិងអ្នកពាក់ព័ន្ធជាច្រើនដែលចូលរួមក្នុងដំណើរការពិគ្រោះយោបល់នៅទូទាំងតំបន់។

ជាពិសេស យើងសូមថ្លែងអំណរគុណភាពជាអ្នកដឹកនាំនៃជនបង្គោលនៃក្រុមការងារអាស៊ានលើព្រៃឈើសង្គម ដែលជាកម្លាំងចលករនាំទៅដល់ការសម្រេចបាននៃគោលការណ៍ណែនាំនេះ។

លេខាធិការដ្ឋាននៃភាពជាដៃគូអាស៊ាន-ស្វីសសម្រាប់ព្រៃឈើសង្គម និងការប្រែប្រួលអាកាសធាតុក៏សូមថ្លែងអំណរគុណចំពោះការសម្របសម្រួលការរួមចំណែករបស់ដៃគូចំពោះគោលការណ៍ណែនាំ។

យើងក៏សូមថ្លែងអំណរគុណដល់មនុស្សជាង ១០០ នាក់មកពីប្រទេសជាសមាជិកអាស៊ានរួមមានអ្នកបង្កើតគោលនយោបាយ ក្រុមកសិករ និងសហគមន៍ក្រុមគ្រប់គ្រងព្រៃឈើតាមសហគមន៍ អ្នកអនុវត្ត អ្នកជំនាញបច្ចេកទេស និងអ្នកស្រាវជ្រាវដែលបានចូលរួមក្នុងការពិគ្រោះយោបល់ដំបូងដែលបានធ្វើឡើងនៅកិច្ចប្រជុំក្រុមការងារអាស៊ានស្តីពីព្រៃឈើ សង្គមលើកទី៧ នៅទីក្រុងឈៀងម៉ៃ ប្រទេសថៃថ្ងៃទី ១២-១៤ ខែមិថុនាឆ្នាំ ២០១៧។ ការពិគ្រោះយោបល់នេះផ្តោតលើគោលបំណង និងខ្លឹមសារទូទៅនៃគោលការណ៍ណែនាំដោយកំណត់មូលដ្ឋានសម្រាប់ការអភិវឌ្ឍន៍ជាបន្តបន្ទាប់។

ជាចុងក្រោយ យើងខ្ញុំសូមថ្លែងអំណរគុណយ៉ាងជ្រាលជ្រៅចំពោះមជ្ឈមណ្ឌលកសិ-រុក្ខកម្មពិភពលោក (ICRAF) ដែលបានដឹកនាំការរៀបចំគោលការណ៍ណែនាំ និងសំរបសំរួលអ្នកចូលរួមបច្ចេកទេស អ្នកត្រួតពិនិត្យ និងអ្នកប្រឹក្សា

អ្នកនិពន្ធ

- **អ្នកនិពន្ធ មជ្ឈមណ្ឌលកសិ-រុក្ខកម្មពិភពលោក (ICRAF)**
  Delia C. Catacutan, Robert Finlayson, Anja Gassner, Aulia Perdana, Betha Lusiana, Beria Leimona, Elisabeth Simelton, Ingrid Öborn, Gamma Galudra, James M. Roshetko, Philippe Vaast, Rachmat Mulia, Rodel Lasco dan Sonya Dewi

- **អង្គការស្បៀងអាហារ និងកសិកម្មនៃអង្គការសហប្រជាជាតិ (FAO)**
  Simone Borelli dan Yurdi Yasmi

អ្នកត្រួតពិនិត្យ និងអ្នកចូលរួម

- **អ្នកជំនាញស្ថាបន**
  RECOFTC The Center for People and Forests, Center for International Forestry Research, Non-Timber Forest Products Exchange Programme, Southeast Asian Regional Center for Graduate Study and Research in Agriculture, Philippine Agroforestry Education and Research Network

អ្នកជំនាញ

- Dr. Ir. Budiman Achmad
- Dr. Sanudin
- Dr. Muhamad Siarudin
- Dr. Ramon Razal
- Eva Fauziyah S.Hut, M.Sc
- Eduardo Queblatin
- Rowena Cabahug

ជនបង្គោលរបស់ក្រុមការងារអាស៊ានលើព្រៃឈើសង្គម

ប្រទេសប្រ៊ុយណេដារូសាឡឹម៖ Ms Noralinda HjIbrahim, Acting Director of Forestry,Forestry Department, Ministry ofPrimary Resources and Tourism

ប្រទេសកម្ពុជា៖ Mr Long Ratanakoma, Deputy Director, Department of Forestry and Community Forestry, Forestry Administration of the Ministryof Agriculture, Forestry and Fisheries

ប្រទេសឥណ្ឌូនេស៊ី៖ Dr Bambang Supriyanto, Director General, DirectorateGeneral of Social Forestry andEnvironmental Partnerships, Ministryof Environment and Forestry

ប្រទេសឡាវ៖ Dr Oupakone Alounsavath, Director, Village Forest and Non- Timber Product Management Division, Department of Forestry, Ministry of Agriculture and Forestry

ប្រទេសម៉ាឡេស៊ី៖ Dr Megat Sany Megat AhmadSupian, Biodiversity and Forestry Management Division, Ministry of Natural Resources and Environment

ប្រទេសមីយ៉ាន់ម៉ា៖ Dr Ei Ei Swe Hlaing, Assistant Director, Forest Research Institute, Forest Department, Ministry of Natural Resources and Environmental Conservation

ប្រទេសហ្វីលីពីន៖ Mr Nonito M. Tamayo, Director, Forest Management Bureau, Department of Environment and Natural Resources

ប្រទេសសិង្ហបុរី៖ Mr Hassan Ibrahim, SeniorManager, Biodiversity (Terrestrial), National Biodiversity Centre Division,National Parks Board, Singapore Botanic Gardens

ប្រទេសថៃ៖DrKomsan Rueangritsarakul, Forestry Technical Officer, Professional Level, Community Forest Management Bureau, Royal Forest Department

ប្រទេសវៀតណាម៖ Mr Dinh Van Tuyen, Officer of Forest Protection and Management Division, Forest Protection Department, Viet Nam Administration of Forestry, Ministry of Agriculture and Rural Development

ក្រុមអ្នកជំនាញមេគង្គលើកសិ-រុក្ខកម្មសម្រាប់សន្តិសុខស្បៀង និងអាហាររូបត្ថម្ភ កសិកម្មនិរន្តភាព និងការស្តារដីធ្លី

Andrew Noble, Anja Gassner, Bao Huy, David Gritten, Delia C. Catacutan, Dian Sukmajaya, Doris Capistrano, Ei Ei

Swe Hliang, Elisabeth Simelton, Göran Bergkvist, Horst Weyerhaeuser, Ingrid Öborn, Kim Soben, Long Ratanakoma, Mai Van Trinh, Maria Estrella A. Penunia, Niall O'Connor, Ngo The An, Nguyen Van Bo, Robert Finlayson, Ronnakorn Triraganon, Sararin Phaengam, Sigrun Dahlin, Stepha McMullin, Srichai Saengcharnchai, Tran Minh Tien, Yurdi Yasmi

ទីប្រឹក្សា

Dian Sukmajaya, Senior Officer of Food, Agriculture and Forestry Division, Sectoral Development Directorate, ASEAN Economic Community Department, ASEAN Secretariat Doris Capistrano, Senior Advisor,ASEAN-Swiss Partnership for Social Forestry and Climate Change

Table of Contents

Foreword **4**

សេចក្តីថ្លែងអំណរគុណ **6**

1. សារតា និងទំហំនៃគោលការណ៍ណែនាំ **10**

2. គោលបំណងនៃគោលគោលការណ៍ណែនាំ **12**

3. អ្នកប្រើប្រាស់គោលដៅ **13**

4. គោលការណ៍ណែនាំ **15**

4.1 គោលការណ៍ស្ថាប័ន បង្កើតបរិយាកាសអំណោយផល 15

គោលការណ៍ទី ២៖ ធានាសម្ភភាពស្ថាបនរប្រកបដោយប្រសិទ្ធភាព 16

គោលការណ៍ ៣. គាំទ្រការសម្រេចចិត្តដោយការចូលរួម និងសហការប្រកបដោយប្រសិទ្ធភាព 16

4.2 គោលការណ៍សេដ្ឋកិច្ច 18

គោលការណ៍ ៤៖ ទទួលស្គាល់តម្លៃនៃសេវាកម្មទំនិញ និងប្រព័ន្ធអេកូឡូស៊ី 18

គោលការណ៍៥៖ បរិយាកាសអំណោយផលសម្រាប់ ការវិនិយោគ និងទីផ្សារកសិ-រុក្ខកម្ម 19

4.3 គោលការណ៍បរិស្ថាន 19

គោលការណ៍ ៦៖ ថែរក្សា និងបង្កើនសេវាកម្ម អេកូឡូស៊ីនៅកម្រិតកសិដ្ឋាន និងទេសភាព 19

គោលការណ៍ ៧៖ ការយល់ដឹង និងគ្រប់គ្រងការដោះដូរពាណិជ្ជកម្ម 20

4.4 គោលការណ៍វប្បធម៌សង្គម 21

គោលការណ៍ ៨៖ គាំទ្រសមភាពយេនឌ័រ និងការរួមបញ្ចូលសង្គម 22

គោលការណ៍ ១០៖ ធានានូវការការពារ និងសិទ្ធិកាន់កាប់ 23

4.5 គោលការណ៍រៀបចំបច្ចេកទេស 23

គោលការណ៍ ១២៖ ជ្រើសរើសសមាសធាតុកសិ-រុក្ខកម្មក្នុងលក្ខណៈចូលរួម 25

4.6 គោលការណ៍ទំនាក់ទំនង និងពង្រីក គោលការណ៍ ១៣៖ ទំនាក់ទំនងប្រកបដោយប្រសិទ្ធភាពនូវចំណេះដឹងផ្នែកកសិ - រុក្ខកម្ម 26

គោលការណ៍ ១៤៖ រៀបចំផែនការបង្កើន ប្រសិទ្ធភាព និងនិរន្តរភាព 27

5. ការពិចារណាអំពីការអនុវត្ត **27**

5.1 តួនាទី និងការរៀបចំស្ថាបន 27

5.2 ផែនការ និងហិរញ្ញវត្ថុ 29

5.3 ការស្រាវជ្រាវ និងរៀនបន្ត 30

5.4 ការតាមដាន និងវាយតម្លៃ 30

5.5 ការគ្រប់គ្រងចំណេះដឹង 31

ឧបសម្ព័ន្ធ ១៖ ការបង្កើតគោលការណ៍ណែនាំ **32**

ឧបសម្ព័ន្ធ ២៖ សៀវភៅ **34**

កសិ-រុក្ខកម្ម៖ ការរួមចំណែកដល់សន្តិសុខស្បៀង និងការបន្សាំ និងការប្រែប្រួលអាកាសធាតុនៅអាស៊ីអាគ្នេយ៍[១២] **34**

ឧបសម្ព័ន្ធ ៣៖ បរិបទអន្តរជាតិរបស់ **36**

គោលការណ៍ណែនាំ **36**

ឧបសម្ព័ន្ធ ៤៖ ការណែនាំឱ្យអាន **39**

1. សាវតា និងទំហំនៃគោលការណ៍ណែនាំ

ចក្ខុវិស័យ និងផែនការយុទ្ធសាស្ត្រសម្រាប់កិច្ចសហប្រតិបត្តិការអាស៊ានផ្នែកស្បៀងអាហារកសិកម្ម និងព្រៃឈើ ២០១៦-២០២៥ ដែលបានអនុម័តដោយកិច្ចប្រជុំរដ្ឋមន្ត្រីក្រសួងកសិកម្ម និងព្រៃឈើអាស៊ានលើកទី ៣៨ នៅឆ្នាំ២០១៦ មានគោលបំណងធានាថា" ធនធានព្រៃឈើត្រូវបានគ្រប់គ្រងប្រកបដោយនិរន្តរភាពនៅកម្រិតទេសភាពដើម្បីបំពេញតម្រូវការសង្គមទាំងសេដ្ឋកិច្ចសង្គម និងវប្បធម៌នៃមនុស្សជំនាន់បច្ចុប្បន្ន និងអនាគត និងដើម្បីរួមចំណែកជាវិជ្ជមានដល់ការអភិវឌ្ឍន៍ប្រកប ដោយចីរភាព។

ដោយទទួលស្គាល់ពីការចូលរួមចំណែកនៃ វិស័យកសិ-រុក្ខកម្មក្នុងការសម្រេចបាននូវសន្តិសុខស្បៀងការបង្កើនការបន្សាំ និងការកាត់បន្ថយការប្រែប្រួលអាកាសធាតុ និងកាត់បន្ថយការរិចរិលដី គោលដៅអភិវឌ្ឍន៍ប្រកប ដោយចីរភាពជាច្រើន និងក្នុងកិច្ចខិតខំប្រឹងប្រែងដើម្បីពង្រឹងទំនាក់ទំនងរវាងផលិតផល ព្រៃឈើ និងស្បៀងអាហារតាមរយៈវិធីសាស្ត្ររួមបញ្ចូលគ្នាក្នុងការគ្រប់គ្រងទេសភាពក៏ដូចជាការពង្រឹងការគ្រប់គ្រងព្រៃឈើប្រកបដោយនិរន្តរភាព កិច្ចប្រជុំមន្ត្រីជាន់ខ្ពស់ព្រៃឈើ អាស៊ានលើកទី ២០ បានឯកភាពគ្នាដើម្បី

បង្កើតគោលការណ៍ណែនាំអាស៊ានស្តីពីវិស័យកសិ-រុក្ខកម្ម។កិច្ចប្រជុំរដ្ឋមន្ត្រីក្រសួងកសិកម្មនិងព្រៃឈើ អាស៊ានលើកទី ៣៩ បានអនុម័តអនុសាសន៍នេះដើម្បីបង្កើត គោលការណ៍ណែនាំដែលជាផ្នែកមួយនៃការផ្តល់នូវកិច្ចសហប្រតិបត្តិការអាស៊ានក្នុងវិស័យព្រៃឈើ នៅឆ្នាំ ២០១៨ ។

មជ្ឈមណ្ឌលកសិ-រុក្ខកម្មពិភពលោក១ [1]ត្រូវបានស្នើសុំតាមរយៈក្រុមការងារអាស៊ានស្តីពីព្រៃឈើសង្គមដើម្បីរៀបចំរួមគ្នាជាមួយអង្គការស្បៀងអាហារ និងកសិកម្មនៃអង្គការសហប្រជាជាតិ (FAO) និងដៃគូផ្សេងៗទៀត[2] នៃគម្រោងភាពជាដៃគូអាស៊ាន-ស្វីសសម្រាប់ព្រៃឈើសង្គម និងការប្រែប្រួលអាកាសធាតុ៖ បណ្តុំគោលការណ៍ណែនាំក្នុងការគាំទ្រដល់ ការអភិវឌ្ឍន៍កសិ-រុក្ខកម្មនៅក្នុងប្រទេសសមាជិកអាស៊ាន។ គោលការណ៍ណែនាំនេះត្រូវបានចាត់ទុកថាចាំបាច់ដើម្បីសម្រេចបាននូវចក្ខុវិស័យ និងផែនការយុទ្ធសាស្ត្ររបស់វិស័យស្បៀងអាហារ កសិកម្ម និងព្រៃឈើរបស់ អាស៊ាន ជាពិសេសយុទ្ធសាស្ត្រជំរុញទី ៤ 'បង្កើនភាពធន់ទ្រាំទៅនឹងការប្រែប្រួលអាកាសធាតុ គ្រោះធម្មជាតិ និងវិបត្តិផ្សេងៗ' និងកម្មវិធីសកម្មភាពទី ៥ ទាក់ទងនឹងប្រព័ន្ធកសិ -រុក្ខកម្មដែលមានភាពធន់ដែលមានលក្ខណៈអេកូឡូស៊ីនិងសេដ្ឋកិច្ចសមស្រប។

---

[1] The World Agroforestry Centre is a member of the CGIAR, a global partnership for a food-secure future, and a partner of the ASEAN-Swiss Partnership for Social Forestry and Climate Change project.

[2] Center for International Forestry Research, RECOFTC: The Center for People and Forests, Non-Timber Forest Products-Exchange Programme, and the Southeast Asian Regional Center for Graduate Study and Research in Agriculture.

ការពិគ្រោះយោបល់ជាមួយអ្នកពាក់ព័ន្ធជាច្រើនរួមមានអ្នកស្រាវជ្រាវ អ្នកសិក្សា អ្នកអនុវត្ត អ្នកជំនាញបច្ចេកទេស តំណាងវិស័យព្រៃឈើ- កសិកម្ម-បរិស្ថានមកពីរដ្ឋាភិបាលថ្នាក់ជាតិ និងសមាគមកសិករត្រូវបានសម្របសម្រួលតាំងពីខែមិថុនាឆ្នាំ ២០១៧ មក។ អ្នកនិពន្ធ និងអ្នករួមចំណែកចង់បញ្ជាក់ថាគោលការណ៍ណែនាំរៀបចំឡើងដើម្បីធានាថាការអភិវឌ្ឍន៍កសិ-រុក្ខកម្មផ្អែកលើបរិបទរួមរបស់រដ្ឋ/ប្រទេសជាសមាជិកអាស៊ាន ស្ថានភាពសេដ្ឋកិច្ច លក្ខខណ្ឌគោលនយោបាយ និងបរិស្ថានរបស់រដ្ឋសមាជិកនីមួយៗនឹងត្រូវបានផ្តល់ការគិតគូរដោយស្មើភាពក្នុងការរៀបចំអន្តរាគមន៍ផ្នែក កសិ-រុក្ខកម្ម។

គោលការណ៍ណែនាំនេះមានបំណងអនុវត្តចំពោះគ្រប់ប្រភេទដី ឬប្រព័ន្ធអេកូឡូស៊ីដែលជាគោលដៅសម្រាប់អន្តរាគមន៍កសិ-រុក្ខកម្មនៅក្នុងប្រទេសជាសមាជិកអាស៊ានមិនថាព្រៃឈើ កសិដ្ឋាន វាលទំនាប តំបន់ខ្ពង់រាប តំបន់ទំនាប តំបន់ឆ្នេរ តំបន់ដីសើម ឬដីខ្សាច់។ វាមិនមែនជាគោលការណ៍ណែនាំបច្ចេកទេសសម្រាប់ការបង្កើតកសិ-កម្មនោះទេ ប៉ុន្តែជាក្របខ័ណ្ឌសម្រាប់សម្របសម្រួល កិច្ចពិភាក្សាក្នុងការរៀបចំគោលនយោបាយ កម្មវិធី គម្រោង និងការ វិនិយោគវិស័យកសិកម្មរវាង និងក្នុងប្រទេសសមាជិកអាស៊ាន។ ការអនុវត្តគោលការណ៍ណែនាំនេះ គឺជាការស្ម័គ្រចិត្ត និងមិនបន្ថែម ឬជំនួសកិច្ចព្រមព្រៀងតំបន់ ឬសន្ធិសញ្ញាផ្លូវការដែលមានស្រាប់ច្បាប់ និងគោលនយោបាយជាតិឡើយ ប៉ុន្តែត្រូវតាមក្របខ័ណ្ឌពហុវិស័យរបស់អាស៊ានស្តីពីការផ្លាស់ប្តូរ អាកាសធាតុៈ កសិកម្ម និងព្រៃឈើឆ្ពោះទៅ

សន្តិសុខស្បៀង៣[3] និងគ្រប់គោលការណ៍ណែវិស័យអាស៊ានផ្សេងៗទៀតទាំងអស់ពាក់ព័ន្ធនឹងវិស័យ កសិ-រុក្ខកម្ម៤[4]

គោលការណ៍ និងគោលការណ៍ណែនាំដែលបានពិពណ៌នានៅក្នុងឯកសារនេះទោះបីជាមានបំណងសម្រាប់រដ្ឋជាសមាជិកអាស៊ាន ត្រូវបានបង្ហាញទស្សនទូលំទូលាយដែលរដ្ឋនៅក្រៅអាស៊ានអាច អនុម័តបាន។

[3] The Multi-Sectoral Framework on Climate Change was developed under the purview of the ASEAN Senior Officials Meeting on Agriculture and Forestry, to provide the mechanism for coordinated action to address threats to food security from climate change. It focuses on the agriculture, fishery and forestry sectors, and aims to pursue a cross-sectoral approach for effective policy- making and implementation

[4] ASEAN Regional Guidelines for Promoting Climate-smart Agricultural Practices; ASEAN Guidelines on Gender; ASEAN Guidelines on Responsible Investment.

2. គោលបំណងនៃគោលគោលការណ៍ណែនាំ

1) លើកកម្ពស់តួនាទីរបស់កសិ-រុក្ខកម្ម ដោយសម្រេចបាននូវលទ្ធផលសេដ្ឋកិច្ច បរិស្ថាននិងសង្គមនៅកម្រិតកសិដ្ឋាន គ្រួសារ និងទេសភាពក្នុងពេលដំណាលគ្នា។

2) ណែនាំអំពីការបង្កើតគោលនយោបាយយុទ្ធសាស្ត្រ និងកម្មវិធី កសិ-រុក្ខកម្មរបស់រដ្ឋជាសមាជិកអាស៊ាន និងការវិនិយោគ វិស័យឯកជនព្រមទាំងកម្មវិធីសិក្សា និងកម្មវិធីកសិ-រុក្ខកម្មកម្រិតឧត្តមសិក្សា។

3) ជួយប្រទេសជាសមាជិកអាស៊ានសម្រេចបាននូវគោលដៅរបស់ពួកគេទាក់ទងនឹងសន្តិសុខស្បៀង "បៃតង" ឬកំណើនប្រកប ដោយនិរន្តរភាព ការកាត់បន្ថយការបញ្ចេញឧស្ម័នផ្ទះកញ្ចក់ ការស្តារដីឡើងវិញ ការការពារតំបន់អភិរក្សសមភាពយេនឌ័រ ព្រៃឈើសង្គម/សហគមន៍ ការបន្សាំ និងការកាត់បន្ថយការប្រែប្រួលអាកាសធាតុ និង ជាទូទៅគោលដៅអភិវឌ្ឍន៍ប្រកបដោយចីរភាព។

4) ពង្រឹងភាពជាដៃគូក្នុងចំណោមប្រទេសជាសមាជិកអាស៊ានតាមរយៈសកម្មភាពរួមគ្នាលើការអភិវឌ្ឍន៍កសិ-រុក្ខកម្ម។

3. អ្នកប្រើប្រាស់គោលដៅ

អ្នកប្រើប្រាស់គោលដៅចម្បងនៃគោលការណ៍ណែនាំគឺអ្នកបង្កើតគោលនយោបាយរបស់ប្រទេសជាសមាជិកអាស៊ាន និងទី ២អ្នករៀបចំកម្មវិធី និង/ឬគម្រោងនៅថ្នាក់ជាតិ និងថ្នាក់ក្រោមជាតិ វិនិយោគិនក្នុង និងក្រៅប្រទេស ស្ថាប័នសិក្សាជាន់ខ្ពស់ និងអង្គការមិនមែនរដ្ឋាភិបាលក្នុងស្រុក និងក្រៅស្រុក ដែលចូលរួមជាមួយវិស័យកសិកម្ម និងការអភិវឌ្ឍន៍។ គោលការណ៍ណែនាំនេះក៏អាចត្រូវបានប្រើប្រាស់ដោយក្រុមសង្គមស៊ីវិលសម្រាប់គោលបំណងតស៊ូមតិផងដែរ។

កសិ-រុក្ខកម្ម គឺជាអន្តរកម្មនៃវិស័យកសិកម្ម និងដើមឈើ រួមមានការប្រើប្រាស់កសិកម្មនៃដើមឈើ។ នេះរួមបញ្ចូលទាំងដើមឈើនៅលើកសិដ្ឋាន និងនៅក្នុងតំបន់ទេសភាពកសិកម្ម ការដាំដុះនៅក្នុងព្រៃនិងនៅតាមព្រៃតូចៗ និងផលិតកម្មដើមឈើ។ អន្តរកម្មរវាងដើមឈើ និងសមាសធាតុផ្សេងទៀតនៃវិស័យកសិកម្ម ដូចជា បសុសត្វ ជលផល និងប្រភេទសត្វក្នុងទឹកផ្សេងៗទៀតមានសារៈសំខាន់នៅគ្រប់ផ្នែកៈ នៅទីវាល (កន្លែងដែលដើមឈើ និងដំណាំត្រូវបានដាំជាមួយគ្នា) នៅលើកសិដ្ឋាន (ដែលដើមឈើអាចផ្តល់ចំណីសត្វសម្រាប់ជាចំណីសត្វ ថាមពល ម្ហូបអាហារ ជម្រក ឬចំណូលពីផលិតផល រួមបញ្ចូលទាំងឈើ) និងទេសភាព (ដែលការប្រើប្រាស់ដីកសិកម្ម និងព្រៃឈើរួមបញ្ចូលគ្នាក្នុងការកំណត់ការផ្តល់សេវាកម្មអេកូឡូស៊ី)។ នៅកម្រិតថ្នាក់ជាតិ និងពិភពលោក ព្រៃឈើ និងកសិកម្មមានទំនាក់ទំនងជាមួយប្រព័ន្ធអេកូឡូស៊ី និងតាមរយៈគោលនយោបាយទាក់ទងនឹងការប្រើប្រាស់ដីធ្លី និងពាណិជ្ជកម្ម ហើយមានសារៈសំខាន់ទាក់ទងនឹងការប្រែប្រួលអាកាសធាតុ និងទាក់ទងនឹងបរិស្ថានដទៃទៀត។ កសិ-រុក្ខកម្មផ្តោតលើវិធីសាស្ត្រកសិ-អេកូឡូស៊ីដោយសង្កត់ធ្ងន់លើពហុមុខងារ និងការគ្រប់គ្រងប្រព័ន្ធស្មុគស្មាញ និងពហុវប្បធម៌ជាជាងផ្តោតតែលើវប្បធម៌មនោវិទ្យា។ ពាក្យថា " ដើមឈើ" ត្រូវបានគេប្រើជារួមសំដៅលើដើមឈើ ពពួកដើមត្នោត និងពពួកដើមឬស្សី។ ដូចគ្នានេះដែរ ពាក្យថា" កសិកម្ម" ត្រូវបានប្រើជារួមដើម្បីសំដៅលើសកម្មភាពរបស់មនុស្សដែលអនុវត្តជាចម្បងដើម្បីផលិតស្បៀងអាហារ អំបោះ និងថាមពលដោយការប្រើប្រាស់រុក្ខជាតិ សត្វ និងប្រភេទសត្វក្នុងទឹក។ កសិ-រុក្ខកម្មបានបង្ហាញឱ្យឃើញពីអត្ថប្រយោជន៍នៅក្នុងផ្នែកសន្តិសុខស្បៀង និងអាហារូបត្ថម្ភក្នុងគ្រួសារការ ផ្គត់ផ្គង់ថាមពលពីអុស ការបន្សាំ និងការកាត់បន្ថយការប្រែប្រួលអាកាសធាតុ ការគ្រប់គ្រងផ្ទៃទឹក ការស្តារដីឡើងវិញ និងការធ្វើឱ្យប្រសើរឡើងនូវជីវៈចំរុះកសិកម្ម។ កសិ-រុក្ខកម្មក៏ជួយកសិករផ្សព្វផ្សាយពីហានិភ័យ សេដ្ឋកិច្ច និងបរិស្ថានដោយផ្តល់ប្រភពចំណូលសំខាន់ដល់គ្រួសារជនបទ ជាពិសេសនៅពេលប្រឈមនឹងការប្រែប្រួលអាកាសធាតុ។ កសិករនៅអាស៊ីអាគ្នេយ៍បានអនុវត្តជាយូរលង់មកហើយនូវប្រភេទកសិ-រុក្ខកម្មដែលអាចត្រូវបានសម្គាល់ដោយប្រភពដើមរបស់វានៅក្នុងតំបន់(ឧបសម្ព័ន្ធ ២)។

សារៈសំខាន់នៃព្រៃឈើសម្រាប់សុខភាពរបស់ភពផែនដីត្រូវបានគេទទួលស្គាល់យ៉ាងច្បាស់
ប៉ុន្តែដើមឈើនៅខាងក្រៅព្រៃក៏មានតួនាទីសំខាន់ក្នុងការស្តារទេសភាព
និងសម្រេចបាននូវគោលដៅអន្តរជាតិនិងថ្នាក់ជាតិដែលនៅក្នុងតំបន់ដែលគ្របដណ្តប់
ដោយវិស័យកសិកម្ម។ មានវិធីជាច្រើនដើម្បីស្តារឡើងវិញនូវទេសភាពដែលរិចរិល
ប៉ុន្តែមានមនុស្សតិចតួចប៉ុណ្ណោះដែលអាចស្តារជីវៈចម្រុះ
និងប្រព័ន្ធអេកូឡូស៊ីព្រមទាំងផ្តល់សន្តិសុខស្បៀង និងអាហារូបត្ថម្ភ ប្រាក់ចំណូល
និងសេវាកម្មប្រព័ន្ធអេកូឡូស៊ីផ្សេងទៀតតាមរយៈការចូលរួម
និងផ្តល់អំណាចដល់សហគមន៍មូលដ្ឋានតាមវិធីដែលវិស័យកសិ-រុក្ខកម្មធ្វើ។
នៅពេលប្រើឧបករណ៍សម្រាប់ការស្តារព្រៃឈើ និងទេសភាពឡើងវិញកសិ-
រុក្ខកម្មអាចបង្កើនលក្ខណៈរូបវន្ត គីមី និងជីវសាស្ត្រដីតាមរយៈបង្កើនសារធាតុសរីរាង្គដី
និងជីជាតិ បង្កើនវដ្តនៃសារធាតុចិញ្ចឹមគ្រប់គ្រងការសិករិចរិលដី និងគ្រប់គ្រងទឹក។
ការស្តារឡើងវិញនូវទេសភាពដែលរិចរិលជាមួយកសិ-
រុក្ខកម្មអាចបង្កើនភាពធន់របស់សហគមន៍ចំពោះវិបត្តិរួមមាន គ្រោះរាំងស្ងួត
និងកង្វះស្បៀងអាហារព្រមទាំងជួយសម្របសម្រួល
និងកាត់បន្ថយការប្រែប្រួលអាកាសធាតុ (FAO 2017) ។

សព្វថ្ងៃនេះ កសិ-
រុក្ខកម្មត្រូវបានទទួលស្គាល់កាន់តែខ្លាំងឡើងថាជាមធ្យោបាយដើម្បីសម្រេចបាននូវអនុស
ញ្ញា ក្របខ័ណ្ឌ
និងគោលដៅអន្តរជាតិជាច្រើនដែលប្រទេសជាសមាជិកអាស៊ានទាំងអស់បាន ប្តេជ្ញាចិត្ត
(ឧបសម្ព័ន្ធទី ៣)។ ក្នុងចំណោមកិច្ចព្រមព្រៀងដទៃទៀត
កិច្ចព្រមព្រៀងប៉ារីសដែលបានចូលជាធរមាននៅថ្ងៃទី ៤ ខែវិច្ឆិកាឆ្នាំ ២០១៦
ផ្តល់នូវក្របខ័ណ្ឌសកលមួយសម្រាប់ការអភិវឌ្ឍន៍ វិស័យកសិ-
រុក្ខកម្មព្រោះដើមឈើនៅក្នុងព្រៃ និងកសិដ្ឋាន គឺជាចំណុចស្នូលនៃការកាត់បន្ថយការ
ប្រែប្រួលអាកាសធាតុ។ ដោយសារសមត្ថភាពដើមឈើក្នុងការបន្សាំបជាតិកាបូនកសិ-
រុក្ខកម្មអាចរួមចំណែកដល់ការសម្រេចបាននូវការរួមចំណែកជាតិដែលកំណត់ដោយប្រទេស
ជាសមាជិកអាស៊ាន។ កសិ-
រុក្ខកម្មក៏អាចជាឧបករណ៍ឈានដល់គោលដៅអភិវឌ្ឍន៍ប្រកបដោយចីរភាពដោយជួយលុប
បំបាត់ភាពអត់ឃ្លាន កាត់បន្ថយភាពក្រីក្រ គាំទ្រសមភាពយេនឌ័រ និងការរួមបញ្ចូលសង្គម
ផ្តល់ថាមពល សមរម្យ និងស្អាតជាងមុន ការពារជីវិតនៅលើដី បញ្ច្រាសការរិចរិលដី
និងប្រយុទ្ធប្រឆាំងនឹងការប្រែប្រួលអាកាសធាតុ (ឧបសម្ព័ន្ធទី ២) ។

4. គោលការណ៍ណែនាំ

គោលការណ៍ណែនាំត្រូវបានផ្សារភ្ជាប់គ្នាដែលតំណាងឱ្យទស្សនវិជ្ជាទូលំទូលាយដែលដឹកនាំការបង្កើត ការអន្តរាគមន៍កសិ-រុក្ខកម្ម (ឧទាហរណ៍ គោលនយោបាយ កម្មវិធី គម្រោង និងការវិនិយោគអាជីវកម្ម) នៅទូទាំងរដ្ឋសមាជិកអាស៊ានដោយមិនគិតពីការផ្លាស់ ប្តូរគោលដៅ និងយុទ្ធសាស្ត្ររបស់ពួកគេ។
ផ្នែកនេះផ្តល់នូវគោលការណ៍ណែនាំសំខាន់ៗសម្រាប់គោលការណ៍នីមួយៗ។

4.1 គោលការណ៍ស្ថាប័ន បង្កើតបរិយាកាសអំណោយផល

ដោយពិចារណាលើកង្វះខាតស្ថាប័នច្បាស់ លាស់សម្រាប់កសិ-រុក្ខកម្មនៅក្នុងប្រទេសជាច្រើននៅអាស៊ីអាគ្នេយ៍ វាមានសារៈសំខាន់ណាស់ក្នុងការផ្តល់បរិយាកាសស្ថាប័ននិងគោលនយោបាយដែលអាចធ្វើឱ្យការអភិវឌ្ឍន៍គោលនយោបាយ កម្មវិធី និងការវិនិយោគលើ វិស័យកសិ-រុក្ខកម្មមានភាពងាយស្រួល។ សរុបទាំងអស់ ការរួមបញ្ចូល)[5]៥ ត្រូវតែប្រកាន់ខ្ជាប់នៅគ្រប់កម្រិតនៃការធ្វើផែនការ ការសម្រេចចិត្ត និងការអនុវត្តកិច្ចអន្តរាគមន៍កសិ-រុក្ខកម្ម។ គោលការណ៍ណែនាំរួមបញ្ចូល ប៉ុន្តែមិនកំណត់ចំពោះដូចខាងក្រោម។

គោលការណ៍ ១.១. គោរពតាមសន្ធិសញ្ញាអន្តរជាតិ និងតំបន់ដែលមានស្រាប់ ក្របខ័ណ្ឌ កិច្ចព្រមព្រៀង យុទ្ធសាស្ត្រ និងកម្មវិធីនានានៅពេលបង្កើតកម្មវិធីគម្រោង ឬគោលនយោបាយកសិកម្ម។ .

គោលការណ៍ ១.២. ពិនិត្យច្បាប់ បទបញ្ញា យុទ្ធសាស្ត្រ និងកម្មវិធីជាតិទាក់ទងនឹងវិស័យកសិកម្ម និងបង្កើតគោលនយោបាយថ្មីឬកែសម្រួលគោលនយោបាយដែលមានស្រាប់ដើម្បីជានាការអភិវឌ្ឍន៍ កសិ-រុក្ខកម្មមានគោលនយោបាយ និងការគាំទ្រផ្នែកច្បាប់ច្បាស់   លាស់។

គោលការណ៍ ១.៣. បង្កើត "ផ្ទះ" របស់ស្ថាប័នសម្រាប់វិស័យកសិ-រុក្ខកម្ម ។ វាយតម្លៃស្ថានភាពដែលមានស្រាប់នៃគោលការណ៍អភិបាលកិច្ចល្អដែលត្រូវបានអនុម័តដោយ វិស័យផ្សេងៗ រួមទាំងការគ្រប់គ្រងប្រកបដោយការទទួលខុសត្រូវរបស់អង្គការ FAO ក្នុងការកាន់កាប់ដីធ្លី ជលផល និងព្រៃឈើ (តម្លាភាព សមធម៌ រចនា សម្ព័ន្ធស្ថាប័ន និងចាត់តាំងសមស្រប ឬបង្កើតស្ថាប័នថ្មីជាមួយក្រសួងពាក់ព័ន្ធនៅក្នុងប្រទេសជាសមាជិកអាស៊ាននៃការអភិវឌ្ឍន៍កសិ-រុក្ខកម្មដែលមានភារៈកិច្ច នាទី និងការទទួលខុសត្រូវបានកំណត់យ៉ាងច្បាស់ ។

គោលការណ៍ ១.៤. រៀបចំកម្មវិធីយុទ្ធសាស្ត្រ   កសិ-រ◌ុក្ខកម្ម ឬផែនទីផ្លូវជាតិ និងគាំទ្រការអភិវឌ្ឍន៍នៅថ្នាក់ក្រោមជាតិនិងមូលដ្ឋាន។

គោលការណ៍ ១.៥. ផ្តល់នូវល័ក្ខខ័ណ្ឌ និង   នីតិវិធីដែលជួយជំរុញ និងផ្តល់រង្វាន់ដល់ការអនុម័តនូវកសិ-រុក្ខកម្ម ដូចជាសុវត្ថិភាពនៃការកាន់កាប់ដីធ្លី ការបង្កើនលទ្ធភាពទទួលបាន ទីផ្សារ និងការធ្វើឱ្យប្រសើរឡើងនូវ ហេដ្ឋារចនាសម្ព័ន្ធ។

គោលការណ៍ ១.៥.   ស្វែងយល់ពីមធ្យោបាយផ្សេងៗដើម្បីផ្តល់ភាពសមស្រប និងបន្តផ្តល់មូលនិធិដើម្បីគាំទ្រដល់ការអភិវឌ្ឍន៍កសិ-រុក្ខកម្ម។

[5] Voluntary Guidelines on the Responsible Governance of Tenure of Land, Fisheries and Forests in the Context of National Food Security: http://www.fao.org/docrep/016/ i2801e/i2801e.pdf

គោលការណ៍ទី ២៖ ធានាសមត្ថភាពស្ថាប័នប្រកបដោយប្រសិទ្ធភាព

យោងតាមគោលការណ៍ទី ១ ការអភិវឌ្ឍន៍ សមត្ថភាពរបស់ស្ថាប័ន ទីភ្នាក់ងារ ឬនាយកដ្ឋានដែលបានបង្កើតរួចហើយ ឬបង្កើតថ្មីជាមួយក្រសួងពាក់ព័ន្ធ និងដៃគូសំខាន់ៗរបស់ពួកគេ គឺចាំបាច់ដើម្បីចែករំលែកចំណេះដឹងផ្លាស់ប្តូរ បច្ចេកវិទ្យា ធ្វើការស្រាវជ្រាវ ផ្តល់សេវាកម្មគាំទ្រនិងជួយសម្រួលដល់ការធ្វើផែនការ។ សេចក្តីណែនាំរួមបញ្ចូល ប៉ុន្តែមិនកំណត់ចំពោះដូចខាងក្រោម។

គោលការណ៍ ២.១. ពង្រឹងសមត្ថភាពស្ថាប័នទទួលបន្ទុកវិស័យកសិ-រុក្ខកម្ម និងដៃគូរបស់ខ្លួននៅថ្នាក់ជាតិ និងថ្នាក់ក្រោមជាតិដើម្បីផ្តល់នូវចំណេះដឹង និងជំនាញប្រកបដោយប្រសិទ្ធភាព ផ្តល់ការណែនាំបច្ចេកទេស សម្រប សម្រួលការធ្វើផែនការ និងការធ្វើសេចក្តីសម្រេចចិត្តនៅកម្រិតផ្សេងៗ និងតាមដានលទ្ធផលនិងផលប៉ះពាល់។

គោលការណ៍ ២.២. កំណត់ និងកៀរគរ បុគ្គល និងស្ថាប័នជំនាញដើម្បីពង្រឹងសមត្ថភាពបច្ចេកទេសសម្រាប់ការអភិវឌ្ឍន៍កសិ-រុក្ខកម្មនៅកម្រិតផ្សេងៗ។

គោលការណ៍ ២.៣. ពង្រឹងសមត្ថភាពស្រាវជ្រាវថ្នាក់ជាតិដើម្បីធ្វើការស្រាវជ្រាវវិស័យកសិ-រុក្ខកម្មដែលមានការចូលរួម និងភ្ជាប់ចំណេះដឹងទៅនឹងគោលនយោបាយតាមរយៈការចូលរួមដោយផ្ទាល់នៅក្នុងដំណើរការគោលនយោបាយ និងផែនការ។

គោលការណ៍ ២.៤. ពង្រឹងសមត្ថភាពពង្រីកជាតិដើម្បីសម្រួលដល់ការផ្ទេរចំណេះដឹង និងជំនាញរវាង និងក្នុងចំណោមភាគីពាក់ព័ន្ធ គាំទ្រការសន្ទនា រៀបចំផែនការ កម្មវិធី និងគម្រោង កសិ-រុក្ខកម្ម និងរចនាជម្រើសកសិ-រុក្ខកម្មសម្រាប់បរិបទផ្សេងៗ។

គោលការណ៍ ២.៥. ពង្រឹងកិច្ចសហការសម្រាប់ការស្រាវជ្រាវ និងការផ្សព្វផ្សាយរវាងប្រព័ន្ធស្រាវជ្រាវនិងផ្សព្វផ្សាយជាតិ និងស្ថាបនស្រាវជ្រាវ និង អភិវឌ្ឍន៍អន្តរជាតិរួមទាំងផ្នែកសិក្សា។

គោលការណ៍ ២.៦. លើកទឹកចិត្តដល់ការអប់រំ កសិ-រុក្ខកម្មដោយផ្តល់ការគាំទ្រដល់មហាវិទ្យាល័យ និងសាកលវិទ្យាល័យក្នុងការអភិវឌ្ឍន៍កម្មវិធីសិក្សាកសិ-រុក្ខកម្មតាមបណ្តាញឧត្តមសិក្សាដែលមានស្រាប់នៅក្នុងតំបន់។

គោលការណ៍ ២.៧. កំណត់តម្រូវការជាក់លាក់របស់ភាគីពាក់ព័ន្ធផ្សេងៗ និងផ្តល់សេវាកម្មគាំទ្រតាមតម្រូវការសម្រាប់តម្រូវការផ្សេងៗរបស់ម្ចាស់ដីធំៗ (សម្បទា និង កសិដ្ឋានសាជីវកម្ម) និងម្ចាស់តូចៗ [6]

គោលការណ៍ ៣. គាំទ្រការសម្រេចចិត្តដោយការចូលរួម និងសហការប្រកបដោយប្រសិទ្ធភាព

ការពិចារណាលើលក្ខណៈពហុវិស័យនៃកសិ-រុក្ខកម្មគំនិតវិវត្តរបស់វា និងចំណុចប្រទាក់ជាមួយវិស័យ កសិកម្ម ព្រៃឈើ និងការប្រើប្រាស់ដីផ្សេងទៀត អន្តរកម្មកម្រិតទេសភាពរបស់វា និងភ្ជាប់ទៅនឹងវិស័យផ្សេងទៀត (ឧទាហរណ៍ បសុសត្វ ថាមពល វារីវប្បកម្ម ទឹក ការប្រែប្រួលអាកាសធាតុ និង ការចិញ្ចឹមជីវិតនៅតាមជនបទ) នៅក្នុងក្របខ័ណ្ឌ ពហុវិស័យរបស់អាស៊ានស្តីពីការផ្លាស់ប្តូរអាកាសធាតុ៖ កសិកម្ម

[6] Support services could include training in various technical aspects of agroforestry, post-harvest techniques, marketing, credit and financing.

និងព្រៃឈើឆ្ពោះទៅរកសន្តិសុខស្បៀងគឺជាតម្រូវការសម្រាប់ការអភិវឌ្ឍន៍វិស័យកសិកម្មប្រកបដោយប្រសិទ្ធភាព។ សេចក្តីណែនាំរួមបញ្ចូលប៉ុន្តែមិនកំណត់ចំពោះដូចខាងក្រោម។

គោលការណ៍ ៣.១ លើកកម្ពស់វិធីសាស្ត្រចូលរួម និងការចូលរួមរបស់អ្នកពាក់ព័ន្ធទាំងអស់នៅកម្រិតសមស្របនៃការធ្វើផែនការ និងការសម្រេចចិត្តសម្រាប់ការធ្វើផែនការ ការកំណត់គោលដៅ និងការអនុវត្តរួមគ្នានៃអន្តរាគមន៍កសិ-រុក្ខកម្ម ជាពិសេសនៅកម្រិតតូច។ អ្នកពាក់ព័ន្ធអាចរួមបញ្ចូល អ្នកបង្កើតគោលនយោបាយ និងអ្នករៀបចំផែនការមកពីវិស័យពាក់ព័ន្ធ៖ ឧស្សាហកម្មឯកជន វិនិយោគិន និង សម្បទានិក អ្នកស្រាវជ្រាវ អង្គការក្រៅរដ្ឋាភិបាល ម្ចាស់ជំនួយអន្តរជាតិ និងដៃគូ អង្គការ និងសហគមន៍កសិករ ជនជាតិដើមភាគតិច ឬក្រុមជនជាតិភាគតិច និងក្រុមស្ត្រី និងអ្នកផលិត (ភ្ជាប់ទៅនឹងគោលការណ៍ទី ៨)។

គោលការណ៍ ៣.២ ធានាថាការធ្វើអន្តរាគមន៍កសិ- រុក្ខកម្ម និងផលិតផល និងសេវាកម្មរបស់ពួកគេត្រូវបានយល់កាន់តែច្បាស់ និងរួមបញ្ចូលនៅក្នុង យុទ្ធសាស្ត្រវិស័**យ។**

គោលការណ៍ ៣.២ រៀបចំអន្តរាគមន៍លើវិស័យកសិ-រុក្ខកម្មនៅក្នុងបរិបទនៃទេសភាពទាំងមូល និងទាក់ទងទៅនឹងការផ្លាស់ប្តូរនាពេលអនាគតនៃរបបអាកាសធាតុក៏ដូចជាការផ្លាស់ប្តូរសេដ្ឋកិច្ច និងគោលនយោបាយដើម្បីធានាថាផលប៉ះពាល់នៅ និងក្រៅទីតាំងរយៈពេលខ្លីនិងវែងត្រូវបានគេគិតគូរគ្រប់គ្រងនិងត្រួតពិនិត្យនៅក្នុងអនុលោមតាមស្តង់ដារសង្គម សេដ្ឋកិច្ច និងបរិស្ថានដែលបានអនុម័តដោយប្រទេសសមាជិកអាស៊ាន(ភ្ជាប់ទៅនឹងគោលការណ៍ទី ១១) ។

គោលការណ៍ ៣.៤ រួមបញ្ចូល និងផ្សះផ្សាគោលដៅ ចំណាប់អារម្មណ៍ និងគណនេយ្យភាពដែលមានភាពខុសគ្នារបស់ភាគីពាក់ព័ន្ធផ្សេងៗគ្នានៅក្នុងទេសភាពដែលកំណត់គោលដៅសម្រាប់វិស័យកសិ-រុក្ខកម្ម រួមមានកសិករខ្នាតតូច ក្រុមផលិតខ្នាតតូច និងជំក្រុមសហគមន៍ព្រៃឈើ សម្បទានទ្រង់ទ្រាយធំ និងអង្គភាពរដ្ឋ (ភ្ជាប់ទៅនឹងគោលការណ៍ ៨ , ៩, ១១) ។

គោលការណ៍ ៣.៥ ប្រើឧបករណ៍ដែលមានលក្ខណៈច្បាស់លាស់ដើម្បីកំណត់តំបន់ដែលសមស្របបំផុតសម្រាប់កសិ-រុក្ខកម្មនៅក្នុងទេសភាពយោងតាមភាពសមស្របនៃ បរិស្ថាន សង្គម និងសេដ្ឋកិច្ចដើម្បីធានាបាននូវផលជះជាទ្រង់ទ្រាយធំ (ភ្ជាប់ទៅនឹងគោលការណ៍ទី ១១)[7] ។

គោលការណ៍ ៣.៦ គោរពប្រើប្រាស់ និង/ឬបញ្ចូលប្រព័ន្ធចំណេះដឹងប្រពៃណីក្នុងការស្រាវជ្រាវវិទ្យាសាស្ត្រ ការធ្វើផែនការ និងការសម្រេចចិត្ត(ភ្ជាប់ទៅនឹងគោលការណ៍ទី ៨)។

គោលការណ៍ ៣.៧ ធានាឱ្យបាននូវការចូលរួមចំណែកនៃវិស័យកសិ-រុក្ខកម្មក្នុងគោលដៅក្នុងស្រុក និងស្របតាមតាមគោលដៅជាតិក្របខ័ណ្ឌ យុទ្ធសាស្ត្រ និងកម្មវិធីសកម្មភាព អាស៊ានព្រមទាំងអនុសញ្ញាអន្តរជាតិ សន្ធិសញ្ញា កិច្ចព្រមព្រៀង គោលដៅ និង យុទ្ធសាស្ត្រ។

[7] For example, FAO’s Sustainable Forest Management Toolbox (http://www.fao. org/sustainable-forest-management/ toolbox/tools/en/) and the World Agroforestry Centre’s Toolkits (http://www. worldagroforestry.org/output?field_type_ tid=756) and Land-use Planning for Multiple Environmental Benefits (LUMENS: http:// www.worldagroforestry.org/region/sea/ publications/detail?pubID=3447)

4.2 គោលការណ៍សេដ្ឋកិច្ច

គោលការណ៍ ៤៖ ទទួលស្គាល់តម្លៃនៃសេវាកម្មទំនិញ និងប្រព័ន្ធអេកូឡូស៊ី

កសិ-រុក្ខកម្មផ្តល់នូវអត្ថប្រយោជន៍ជាច្រើនក្នុងទម្រង់សេវាកម្មទំនិញ និងប្រព័ន្ធអេកូឡូស៊ីសម្រាប់ទីផ្សារគ្រួសារ និងបរិស្ថាន។ កសិ-រុក្ខកម្មជាទម្លាប់ប្រពៃណីមួយដែលកសិករដើរតួជាអ្នកថែរក្សាដីដែលពួកគេគួរទទួលបានការទទួលស្គាល់ ផ្តល់រង្វាន់ ឬទូទាត់សងសម្រាប់ការវិនិយោគរយៈពេលវែងរបស់ពួកគេដូចជាតាមរយៈប្រាក់ចំណូលផ្ទាល់ពីផលិតផលកសិ-រុក្ខកម្មនិង/ឬតាមរយៈរង្វាន់សម្រាប់សេវាកម្មអេកូឡូស៊ី។ គោលការណ៍ណែនាំរួមបញ្ចូល ប៉ុន្តែមិនកំណត់ចំពោះដូចខាងក្រោម។

គោលការណ៍ ៤.១ ផ្សព្វផ្សាយផលិតផលកសិ-រុក្ខកម្មគ្រប់ប្រភេទ (ឧទាហរណ៍ទំនិញស្រស់ និងផលិតផលសម្រាប់ប្រើប្រាស់ និងលក់) ឧទាហរណ៍ម៉ាកយីហោ និង/ឬវិញ្ញាបនប័ត្រពិសេស ដូចជាពាណិជ្ជកម្មយុត្តិធម៌ (Fair Trade) ឬទំនិញបៃតង “ Green” និងពង្រឹងការគាំទ្រដល់កសិករខ្នាតតូចដើម្បីប្រមូលផ្តុំ សម្រេចបាននូវទំហំសេដ្ឋកិច្ចដើម្បីទទួលបានអត្ថប្រយោជន៍បន្ថែមពីខ្សែច្រវ៉ាក់តម្លៃ កសិ- រុក្ខកម្ម។

គោលការណ៍ ៤.២ គោរពចំណេះដឹងនៅមូលដ្ឋានក្នុងការប្រើប្រាស់ផលិតផលកសិ-រុក្ខកម្មសម្រាប់គោលបំណងផ្សេងៗរួមមានសន្តិសុខស្បៀង និង អាហារូបត្ថម្ភ ការស្វែងរកជីវៈ និងពាណិជ្ជកម្ម និងធានាការចែករំលែកផលប្រយោជន៍ប្រកបដោយសមធម៌រវាងភាគីពាក់ព័ន្ធ (ភ្ជាប់ទៅនឹងគោលការណ៍ទី ៨, ៩)។

គោលការណ៍ ៤.៣ ផ្តល់ការលើកទឹកចិត្តរយៈពេលវែង ការទូទាត់ ឬរង្វាន់សម្រាប់ប្រភេទសេវាកម្មប្រព័ន្ធអេកូឡូស៊ីដែលផ្តល់ដោយ កសិ-រុក្ខកម្មដែលមានសារៈសំខាន់ចំពោះមុខងារជម្រក ការស្តារដី ការប្រមូលកាបូន និងការពង្រឹងជីវៈចម្រុះដែលភាគច្រើនជាទំនិញ សាធារណៈ (ភ្ជាប់ទៅនឹងគោលការណ៍ទី ៦) ។

គោលការណ៍ ៤.៥ ធ្វើសមាហរណកម្មទិន្នន័យ កសិ-រុក្ខកម្មទៅក្នុងទិន្នន័យសកល តំបន់ និងថ្នាក់ជាតិ ឧទាហរណ៍ ដើមឈើក្នុងកសិដ្ឋានប្រភេទកសិ-រុក្ខកម្ម និងកាបូន កាត់បន្ថយហានិភ័យសក្តានុពលគ្រោះមហន្តរាយ ផលិតភាពចែកចាយតាមភូមិសាស្ត្រ ប្រាក់ចំណេញ និងទម្រង់នៃការអនុម័ត។

គោលការណ៍៥៖ បរិយាកាសអំណោយផលសម្រាប់ ការវិនិយោគ និងទីផ្សារកសិ-រុក្ខកម្ម

ការបង្កើតឡើងដោយរដ្ឋ/ប្រទេសជាសមាជិកអាស៊ានដើម្បីបង្កើតបរិយាកាសអំណោយផលតាមរយៈការលើកទឹកចិត្តដោយផ្ទាល់ និងដោយប្រយោលលើកទឹកចិត្ត ដល់វិនិយោគិនសាជីវកម្មនិងខ្នាតតូចធ្វើការវិនិយោគរយៈពេលវែងលើវិស័យកសិកម្ម។ ការវិនិយោគបែបនេះអាចត្រូវបានតម្រង់ឆ្ពោះទៅរកទីផ្សារលើកលែងតែក្នុងករណីផលិតកម្មខ្នាតតូចនៅក្នុងតំបន់ដែលមានឧបសគ្គខ្ពស់ក្នុងការចូលទៅកាន់ទីផ្សារ និងកត្តាផ្សេងទៀតផ្តល់។ យន្តការទីផ្សារថ្មីអាចត្រូវការ ប៉ុន្តែអាចមានផលប៉ះពាល់សង្គម និងសេដ្ឋកិច្ចផ្ទុយគ្នា ដូច្នេះការបង្កើតបរិយាកាសអំណោយផលសម្រាប់ការវិនិយោគលើ វិស័យកសិ-រុក្ខកម្មត្រូវស្របតាមគោលការណ៍ណែនាំអាស៊ានស្តីពីការវិនិយោគប្រកបដោយការទទួលខុសត្រូវ។ សេចក្តីណែនាំរួមបញ្ចូល ប៉ុន្តែមិនកំណត់ចំពោះដូចខាងក្រោម។

គោលការណ៍ ៥.១ កំណត់ និងបង្កើតគម្រោង ហិរញ្ញប្បទាន រួមមាន គម្រោងគណទានដែលគាំទ្រជនក្រីក្រ (ឧទាហរណ៍ រយៈពេលសងត្រលប់យូរ និងអត្រាការប្រាក់ទាប) ដើម្បីគាំទ្រដល់គំរូអាជីវកម្មកសិ-រុក្ខកម្មសម្រាប់ម្ចាស់ក្រុមហ៊ុនតូច និង សហគ្រាសធុនតូច និងមធ្យម។

គោលការណ៍ ៥.២ ផ្តល់នូវគោលនយោបាយដែល គាំទ្រដល់ការវិនិយោគរយៈពេលវែង ប៉ុន្តែអាចបត់បែនបាន និងការធ្វើផែនការប្រើប្រាស់ដីនៅថ្នាក់ជាតិ និងថ្នាក់ក្រោមជាតិដើម្បីផ្តល់ទំនុកចិត្តដល់អ្នកផ្តល់ហិរញ្ញប្បទានក្នុងការវិនិយោគលើវិស័យ កសិ-រុក្ខកម្ម។

គោលការណ៍ ៥.៣ ផ្តល់ការគាំទ្រផ្នែកបច្ចេកទេសនិងពាណិជ្ជកម្មដើម្បីបង្កើតខ្សែច្រវ៉ាក់តម្លៃកសិ-រុក្ខកម្ម និងបង្កើតទំនាក់ទំនងទីផ្សារ (ភ្ជាប់ទៅនឹងគោលការណ៍ទី ៤) ។

គោលការណ៍ ៥.៤ ផ្តល់នូវនីតិវិធីប្រកបដោយ តម្លាភាព និងសាមញ្ញសម្រាប់ដំណើរការ និងទីផ្សារផលិតផលកសិ-រុក្ខកម្មដើម្បីជំរុញការវិនិយោគខ្នាតតូច និងខ្នាតធំ។

គោលការណ៍ ៥.៥ លុបចោលការរំខានផ្នែកសេដ្ឋកិច្ចដែលចេញពីវិស័យដទៃទៀតដែលកាត់បន្ថយតម្លៃផលិតផលកសិ-រុក្ខកម្ម ឬដែលកំណត់ឱកាសសម្រាប់អ្នកវិនិយោគកសិ-រុក្ខកម្ម ជាពិសេសម្ចាស់ក្រុមហ៊ុនខ្នាតតូច។

គោលការណ៍ ៥.៦ ផ្តល់នូវការលើកទឹកចិត្តដោយផ្ទាល់ និងដោយប្រយោលសម្រាប់អន្តរាគមន៍កសិ - រុក្ខកម្មដែលផ្តល់ផលប្រយោជន៍ដល់សង្គម (ភ្ជាប់ទៅនឹងគោលការណ៍ទី ៤) ។

4.3 គោលការណ៍បរិស្ថាន

គោលការណ៍ ៦៖ ថែរក្សា និងបង្កើនសេវាកម្ម អេកូឡូស៊ីនៅកម្រិតកសិដ្ឋាន និងទេសភាព

កសិដ្ឋានកសិ-រុក្ខកម្មជារឿយៗមានទីតាំងស្ថិតនៅក្នុងតំបន់ទេសភាពដែលបម្រើគោលបំណងជាច្រើនក្នុងពេលតែមួយ។ ក្នុងករណីជាច្រើនពួកវាស្ថិតនៅក្នុងតំបន់ខ្ពង់រាប និងតំបន់ទឹក ដូច្នេះការអនុវត្តកសិ-រុក្ខកម្មបន្ថែមលើការ ផលិតទំនិញមានផលប៉ះពាល់ដល់ការផ្តល់ សេវាកម្មអេកូឡូស៊ីជាច្រើន។ ដោយសារហេតុនេះ ការអភិវឌ្ឍកសិ-រុក្ខកម្មគួរតែធានាថា សេវាកម្មអេកូឡូស៊ីដែលលេចចេញពីតំបន់ទេសភាពទាំងនេះត្រូវបានអភិរក្ស ស្តារ

ឬធ្វើឱ្យប្រសើរឡើង។ ការធ្វើផែនការដោយប្រុងប្រយ័ត្ន និងការគ្រប់គ្រងឱ្យបានត្រឹមត្រូវនូវកសិ-រុក្ខកម្មគួរតែត្រូវបានលើកកម្ពស់ដើម្បីសម្រេចបាននូវផលប្រយោជន៍អេកូឡូស៊ីគោលដៅដោយមិនធ្វើឱ្យប៉ះពាល់ដល់សេដ្ឋកិច្ច និងផលប្រយោជន៍ផ្សេងទៀត។ គោលការណ៍ណែនាំរួមបញ្ចូល ប៉ុន្តែមិនកំណត់ចំពោះដូចខាងក្រោម។

គោលការណ៍ ៦.១ ធានាថាអន្តរាគមន៍កសិ-រុក្ខកម្មត្រូវបានគ្រោងទុកក្នុងគោលបំណងសម្រេចបាននូវអត្ថប្រយោជន៍ជាច្រើនក្នុងពេលដំណាលគ្នា- សេដ្ឋកិច្ច សង្គម និងបរិស្ថាន នៅគ្រប់កម្រិតចាប់ពី កសិដ្ឋានរហូតដល់កម្រិតទេសភាព (ភ្ជាប់ទៅនឹងគោលការណ៍ទី ៣, ១១) ។

គោលការណ៍ ៦.២ ទទួលស្គាល់ និងវាយតម្លៃផល ប៉ះពាល់វិជ្ជមាននៃវិស័យកសិ-រុក្ខកម្មក្នុងការថែរក្សា និងលើកកម្ពស់សេវាកម្មប្រព័ន្ធអេកូឡូស៊ីរួមទាំងការស្តារឡើងវិញនូវមុខងារព្រៃឈើ និងទេសភាពការស្តារឡើងវិញនូវដីដែលរិចរិល ការបន្ធូរបន្ថយសំណឹកដី ការកាត់បន្ថយការប្រែប្រួលអាកាសធាតុនិងការប្រយុទ្ធប្រឆាំងនឹងការធ្វើឱ្យវាលរហោស្ថាន (ភ្ជាប់ទៅនឹងគោលការណ៍ទី ៤), ១១)។

គោលការណ៍ ៦.៣ ធ្វើការវាយតំលៃផលប៉ះពាល់ បរិស្ថានមុនពេលអនុវត្តអន្តរាគមន៍កសិ-រុក្ខកម្មទ្រង់ទ្រាយធំរួមទាំងការបង្កើតមូលដ្ឋានដើម្បី ត្រួតពិនិត្យផលប៉ះពាល់លើសេវាកម្មអេកូឡូស៊ី។

គោលការណ៍ ៦.៤ សម្របសម្រួលការទទួលបាននូវជីវៈចម្រុះដែលអាចប្រៀបធៀបបានដើម្បីទូទាត់សងចំពោះការបាត់បង់ ឬការខូចខាតដែលជៀសមិនរួចដែលបណ្តាលមកពីការអភិវឌ្ឍន៍កសិ-រុក្ខកម្មបន្ទាប់ពីបានអនុវត្តវិធានការកាត់បន្ថយ។

គោលការណ៍ ៦.៥ បង្កើត និងអនុវត្តការអនុវត្តស្តង់ដារប្រតិបត្តិការក្នុងការបង្កើត និងគ្រប់គ្រងអន្តរាគមន៍កសិ -រុក្ខកម្មដើម្បីធានាការរួមចំណែករបស់ពួកគេចំពោះសេវាកម្មអេកូឡូស៊ី (ភ្ជាប់ទៅនឹងគោលការណ៍ទី ១១, ១២) ។

គោលការណ៍ ៧៖ ការយល់ដឹង និងគ្រប់គ្រងការដោះដូរពាណិជ្ជកម្ម

ការដោះដូរពាណិជ្ជកម្ម គឺជាតុល្យភាពនៃ អត្ថប្រយោជន៍ដែលមិនអាចទទួលបានក្នុងពេលតែមួយ។ ការយល់ដឹង និងការគ្រប់គ្រងការដោះដូរពាណិជ្ជកម្មមានសារៈសំខាន់ ជាពិសេសនៅពេលការណែនាំអំពីកសិ-រុក្ខកម្មនៅកន្លែងដែលមានដើមឈើ ដំណាំ ត្រី និងការចិញ្ចឹមសត្វរួមបញ្ចូលគ្នានៅលើដីតែមួយ។ ការផ្លាស់ប្តូរពាណិជ្ជកម្មកើតឡើងទាំងក្នុងចន្លោះទាក់ទងនឹងការរៀបចំសមាសធាតុផ្សេងៗគ្នានៅក្នុងវិស័យកសិ-រុក្ខកម្ម និងជា បណ្តោះអាសន្ន ឧទាហរណ៍ការបញ្ចូលដើមឈើដែលជាផ្នែកមួយនៃប្រព័ន្ធកសិកម្មអាច បណ្តាលឱ្យមានរយៈពេលយូររវាងការវិនិយោគនិងការត្រឡប់មកវិញ។ ដើម្បីស្វែងយល់ និងគ្រប់គ្រងការដោះដូរពាណិជ្ជកម្មនេះបានល្អប្រសើរ គោលការណ៍ណែនាំរួមបញ្ចូល ប៉ុន្តែមិនកំណត់ចំពោះដូចខាងក្រោម។

គោលការណ៍ ៧.១ ប្រើវិធីសាស្ត្របែបចូលរួមដើម្បីស្វែងយល់ពីការសម្រេចចិត្តរបស់កសិករខ្នាតតូច មធ្យមនិង ធំ និងសម្រាប់ការបង្កើតផលិតកម្មរយៈពេលខ្លី និងនិរន្តរភាពដោយគិតគូរពីតម្រូវការរបស់សមាជិកគ្រួសារផ្សេងៗគ្នា (ជាពិសេសស្ត្រី និងយុវជន) ឧស្សាហកម្ម និងទីផ្សារ (ភ្ជាប់ទៅនឹងគោលការណ៍ ៣, ១១, ១២)។

គោលការណ៍ ៧.២ ធ្វើការប៉ាន់ស្មានទំហំនៃការចរចាដែលមានសក្តានុពល និងគាំទ្រដល់ការសម្រេចចិត្តដោយកំណត់ថ្លៃដើមសេដ្ឋកិច្ច និងបរិស្ថាន និង អត្ថប្រយោជន៍នៃអន្តរាគមន៍កសិ-រុក្ខកម្មថ្លៃដើម គឺជាធាតុចូល ដូចជាជីផ្លី កម្លាំងពលកម្ម

និងការវិនិយោគហិរញ្ញវត្ថុ ខណៈដែលអត្ថប្រយោជន៍ គឺជាផល ដូចជាដើមឈើ ដំណាំ ត្រី និងផលិតផលសត្វចិញ្ចឹម និង/ឬសេវាកម្មប្រព័ន្ធអេកូឡូស៊ី(ភ្ជាប់ទៅនឹងគោលការណ៍៤,៦)។

គោលការណ៍ ៧.៣ សូមពិចារណាអំពីប្រាក់ចំណូលដែលមិនធ្លាប់មានរបស់កសិករ និងវិនិយោគិន ជាពិសេសក្នុងកំឡុងឆ្នាំដំបូងនៃការបង្កើត កសិ-រុក្ខកម្ម ហើយស្វែងរកវិធី និងមធ្យោបាយកាត់បន្ថយ និងគ្រប់គ្រងការដោះដូរពាណិជ្ជកម្មឧទាហរណ៍ តាមរយៈឥណទានរយៈពេលវែង អត្រាការប្រាក់ទាប ការលើលែងពន្ធ ធានារ៉ាប់រង និងការលើកទឹកចិត្ត។ សម្រាប់ការផ្តល់សេវាកម្មអេកូឡូស៊ី (ភ្ជាប់ទៅនឹងគោលការណ៍ ៤, ៥, ៦)។

4.4 គោលការណ៍វប្បធម៌សង្គម

គោលការណ៍ ៨៖ ទទួលស្គាល់និងគោរពចំណេះដឹងប្រពៃណីនិងជម្រើសក្នុងស្រុក

បទដ្ឋានសង្គម ប្រព័ន្ធតម្លៃវប្បធម៌ និងប្រព័ន្ធចំណេះដឹងក្នុងស្រុក/ប្រពៃណីគួរតែត្រូវបានយកមកពិចារណាក្នុងការរៀបចំផែនការ និងអនុវត្តអន្តរាគមន៍កសិ-រុក្ខកម្ម។ សេចក្តីណែនាំរួមបញ្ចូល ប៉ុន្តែមិនកំណត់ចំពោះដូចខាងក្រោម។

គោលការណ៍ ៨.១ ទទួលស្គាល់ និងគោរពប្រព័ន្ធតម្លៃនៅក្នុងតំបន់ ប្រពៃណី ឬទំនៀមទំលាប់រួមទាំងចំណេះដឹង និងការអនុវត្តជនជាតិដើមភាគតិចនៃសហគមន៍ដែលមានគោលដៅសម្រាប់អន្តរាគមន៍កសិ - រុក្ខកម្ម (ភ្ជាប់ទៅនឹងគោលការណ៍ ៤, ១០)។

គោលការណ៍ ៨.២ ធានាការចូលរួមរបស់អ្នក ពាក់ព័ន្ធក្នុងតំបន់ចំពោះការវិនិយោគលើវិស័យកសិ-រុក្ខកម្មសំខាន់ៗ តាមរយៈដំណើរការនៃការយល់ព្រមដោយសេរីជាមុន និងជូនដំណឹង (ភ្ជាប់ទៅនឹងគោលការណ៍ទី ១០)[8] ។

គោលការណ៍ ៨.៣ ធានាថាចំណេះដឹងតំបន់ និងជម្រើសក្នុងតំបន់ទាក់ទងនឹងជម្រើសកសិ-រុក្ខកម្ម (ឧទាហរណ៍ ប្រភេទដើមឈើ និងប្រភេទដំណាំ ពូជសត្វ និងប្រភេទ) គោលបំណង និងការអនុវត្តត្រូវបានយកមកពិចារណានៅពេលធ្វើការស្រាវជ្រាវ និងកំឡុងពេលរៀបចំផែនការ និងការសម្រេចចិត្ត (ភ្ជាប់ទៅនឹងគោលការណ៍ ៣, ៤, ១០, ១១, ១២) ។

គោលការណ៍ ៨.៤ ទទួលស្គាល់ និងដោះស្រាយតម្រូវការពិសេសរបស់ប្រជាជនក្នុងតំបន់សម្រាប់ការបណ្តុះបណ្តាលបច្ចេកវិទ្យា សិទ្ធិដីធ្លី និងធនធាន ហេដ្ឋារចនាសម្ព័ន្ធរូបវន្ត និងព័ត៌មានទីផ្សារជាពិសេសសម្រាប់ជនជាតិដើមភាគតិច និងជនជាតិភាគតិច (ភ្ជាប់ទៅនឹងគោលការណ៍ទី ៣)។

គោលការណ៍ ៨.៥ បង្កើតមូលដ្ឋានគ្រឹះសេដ្ឋកិច្ចសង្គមវប្បធម៌សម្រាប់ការត្រួតពិនិត្យវឌ្ឍភាព និងការវាយតម្លៃផលប៉ះពាល់ ក៏ដូចជាការអនុលោមតាមច្បាប់សុខុមាលភាពសង្គម និងគោលការណ៍ណែនាំវិនិយោគដែលបានអនុវត្តដោយប្រទេសជាសមាជិកអាស៊ាន និងច្បាប់អន្តរជាតិដែលអនុវត្ត។

គោលការណ៍ ៨.៦ ការពារការផ្លាស់ទីលំនៅរបស់ សហគមន៍មូលដ្ឋានដោយការវិនិយោគវិស័យកសិ - រុក្ខកម្មសំខាន់ៗ (ភ្ជាប់ទៅនឹងគោលការណ៍ ៣, ៨, ៩) ។

[8] FAO’s Free, Prior and Informed Consent manual: https://www.un.org/ development/desa/indigenouspeoples/ publications/2016/10/free-prior-and- informed-consent-an-indigenous-peoples-right-and-a-good-practice-for-local- communities-fao/

គោលការណ៍ ៩៖ គាំទ្រសមភាពយេនឌ័រ និងការរួមបញ្ចូលសង្គម

ការរួមបញ្ចូលសង្គម និងសមភាពយេនឌ័រគួរតែត្រូវបានយកមកពិចារណានៅពេលបង្កើតគោលនយោបាយ និងនៅពេលរៀបចំផែនការ និង អនុវត្តអន្តរាគមន៍កសិ-រុក្ខកម្ម។ ការងារទាំងនេះត្រូវតែទទួលបានសម្រាប់ក្រុមទាំងអស់ក្នុងសង្គម រួមមានក្រុមដែលត្រូវបានបោះបង់ ដូចជាជនជាតិដើម និងជនជាតិភាគតិចព្រមទាំង យុវជន។ ភាពខុសគ្នារវាងយេនឌ័រគួរតែត្រូវបានពិចារណាហើយការបញ្ចូលយេនឌ័រត្រូវបានលើកកម្ពស់នៅក្នុងវិស័យកសិ-រុក្ខកម្ម។ ការអនុវត្តគោលការណ៍ណែនាំចំពោះគោលការណ៍នេះគួរតែស្របតាមគោលការណ៍ណែនាំអាស៊ានស្តីពីយេនឌ័រ។ សេចក្តីណែនាំរួមបញ្ចូល ប៉ុន្តែមិនកំណត់ចំពោះដូចខាងក្រោម។

គោលការណ៍ ៩.១ ទទួលស្គាល់ពីសារៈសំខាន់នៃសមភាពយេនឌ័រ និងការរួមបញ្ចូលផ្នែកសង្គមក្នុងការសម្រេចចិត្ត ការរៀបចំ និងការអនុវត្តអន្តរាគមន៍កសិ-រុក្ខកម្ម។

គោលការណ៍ ៩.២ ធានាឱ្យបាននូវការចូលរួមដ៏មានអត្ថប្រយោជន៍ក្នុងកិច្ចអន្តរាគមន៍ផ្នែកកសិ-រុក្ខកម្មដោយក្រុមកសិករខ្នាតតូច និងក្រុមជនងាយរងគ្រោះក្នុងសង្គម ដូចជាជនជាតិដើម/ប្រជាជនតាមទំនៀមទម្លាប់/ក្រុមជនជាតិភាគ តិច ដែលត្រូវបានផ្លាស់ប្តូរចេញ។

គោលការណ៍ ៩.៣ ត្រូវប្រាកដថាក្រុមដែលងាយរងគ្រោះក្នុងសង្គមទទួលបានផលចំណេញ ឬមិនត្រូវបានជះឥទ្ធិពលអាក្រក់ដោយការ វិនិយោគលើវិស័យកសិ-រុក្ខកម្មទ្រង់ទ្រាយធំឬសាជីវកម្ម (ភ្ជាប់ទៅនឹងគោលការណ៍ទី ៨, ១០) ។

គោលការណ៍ ៩.៤ ធានាថាកិច្ចអន្តរាគមន៍លើ វិស័យកសិ-រុក្ខកម្មពង្រឹងសមធម៌យេនឌ័រតាមរយៈការយល់ដឹងពីភាពខុសគ្នានៃតួនាទីយេនឌ័រ ការធ្វើសម្រេចចិត្ត ឧបសគ្គ និងឱកាសព្រមទាំងស្វែងរកការធ្វើឱ្យប្រសើរឡើងនូវលទ្ធភាពរបស់ស្ត្រីក្នុងការទទួលបានឱកាសធ្វើកសិ-រុក្ខកម្ម (រួមទាំងព័ត៌មាន បច្ចេកវិទ្យា ហិរញ្ញប្បទាន) និងអត្ថប្រយោជន៍ពាក់ព័ន្ធ។

គោលការណ៍ ៩.៥ ត្រូវប្រាកដថាជម្រើសដែលបានណែនាំ ឬបច្ចេកវិទ្យាកសិ-រុក្ខកម្ម គឺមានភាពរសើបចំពោះយេនឌ័រជាពិសេសនៅពេលនិយាយអំពីការងារដែលតម្រូវពីស្ត្រី។

គោលការណ៍ ៩.៦ ពង្រឹងសមត្ថភាពប្រព័ន្ធស្រាវជ្រាវនិងផ្សព្វផ្សាយជាតិ និងអង្គការមិនមែនរដ្ឋាភិបាលដើម្បីធ្វើអន្តរាគមន៍អន្តរាគមន៍ កសិ-កម្ម និងសង្គមរួមបញ្ចូលយេនឌ័រ (ភ្ជាប់ទៅនឹងគោលការណ៍ទី ២)។

គោលការណ៍ ១០៖ ធានានូវការការពារ និងសិទ្ធិកាន់កាប់

ការធ្វើអន្តរាគមន៍កសិ-រុក្ខកម្មទំនងជាបង្កើតភាពតានតឹងក្នុងចំណោមភាគីពាក់ព័ន្ធនៅក្នុងតំបន់ដែលសិទ្ធិដីធ្លី និងធនធានធម្មជាតិមិនច្បាស់លាស់។ ដូច្នេះការការពារសិទ្ធិកាន់កាប់មានសារៈសំខាន់ដើម្បីធានាថាអន្តរាគមន៍កសិ-រុក្ខកម្មមិនធ្វើឱ្យប៉ះពាល់ដល់សិទ្ធិសហគមន៍ ឬប៉ះពាល់យ៉ាងធ្ងន់ធ្ងរដល់សង្គម និងជីវភាពរស់នៅរបស់សហគមន៍មូលដ្ឋានឡើយ។ គោលការណ៍ណែនាំរួមបញ្ចូល ប៉ុន្តែមិនកំណត់ចំពោះដូចខាងក្រោម។

គោលការណ៍ ១០.១
ស្វែងយល់ពីសិទ្ធិកាន់កាប់របស់ភាគីពាក់ព័ន្ធនៅក្នុងវិស័យដែលជាគោលដៅសម្រាប់កិច្ចអន្តរាគមន៍ផ្នែកកសិ-រុក្ខកម្មធំ ៗ ជាពិសេសការ វិនិយោគបែបសាជីវកម្ម៩។[9]

គោលការណ៍ ១០.២ ចូលរួមជាមួយអ្នកពាក់ព័ន្ធក្នុងការសន្ទនានៅពេលរៀបចំផែនការអន្តរាគមន៍ផ្នែកកសិ-រុក្ខកម្មធំៗ គោរពតាមការចង់បាន និងសិទ្ធិរបស់ពួកគេ និងធានាថាកសិករដែលចូលរួមក្នុងវិស័យកសិ-រុក្ខកម្មមិនត្រូវបានគំរាមកំហែង ឬផ្លាស់ទីលំនៅដោយ អចេតនាដោយការវិនិយោគលើវិស័យកសិ-រុក្ខ កម្មទ្រង់ទ្រាយធំ (ភ្ជាប់ទៅនឹងគោលការណ៍ ៣, ៧, ៨, ៩)។

គោលការណ៍ ១០.៣
ធានាឱ្យបាននូវសុវត្ថិភាពនៃសិទ្ធិកាន់កាប់ដីធ្លីរបស់ភាគីពាក់ព័ន្ធដែលពាក់ព័ន្ធនិង/ឬរងផលប៉ះពាល់ដោយអន្តរាគមន៍កសិ-រុក្ខកម្មដើម្បីចៀសវាងជម្លោះក្នុងសង្គម និងធានានូវផលចំណេញដែលទទួលបានពីការវិនិយោគ។

គោលការណ៍ ១០.៤ ធានាឱ្យមានការយល់ព្រមដោយសេរី និងជូនដំណឹងជាមុនពីអ្នកកាន់សិទ្ធិដែលអាចរងផលប៉ះពាល់អវិជ្ជមាន ឬបើមិនដូច្នេះទេដោយអន្តរាគមន៍ផ្នែកកសិ-រុក្ខកម្មធំៗ ហើយគ្រាន់តែទូទាត់សងចំពោះការខូចខាតដែលជៀសមិនរួចដែលបានបង្កឡើង (ភ្ជាប់ទៅនឹងគោលការណ៍ទី ៧, ៨) ។

4.5 គោលការណ៍រៀបចំបច្ចេកទេស

គោលការណ៍ ១១៖ ការរៀបចំជម្រើសកសិ-រុក្ខកម្មដោយផ្អែកលើបរិបទ

មានប្រព័ន្ធ និងជម្រើសកសិ-រុក្ខកម្មជាច្រើនដោយភាពជោគជ័យរបស់ពួកគេពឹងផ្អែកលើការរៀបចំប្រកបដោយប្រសិទ្ធភាពដោយផ្អែកលើបរិបទក្នុងស្រុកដែលភ្ជាប់ទៅនឹងលក្ខខណ្ឌថ្នាក់ក្រោមជាតិ ថ្នាក់ជាតិ និងពិភពលោក។ ការសម្រេចបាននូវផលប្រយោជន៍សេដ្ឋកិច្ច សង្គមវប្បធម៌ និងបរិស្ថានក្នុងពេលដំណាលគ្នាគឺជាគោលដៅចម្បងនៃវិស័យកសិ-រុក្ខកម្ម។ ការដោះដូរមានជាញឹកញាប់ ប៉ុន្តែវិស័យ កសិ-រុក្ខកម្មដែលមានការរៀបចំឡើងយ៉ាងល្អអាចផ្តល់អត្ថប្រយោជន៍ជាច្រើនក្នុងពេលដំណាលគ្នា និងបំពេញតម្រូវការរបស់ភាគីពាក់ព័ន្ធផ្សេងៗគ្នា។ ដើម្បីសម្រេចបាននូវអត្ថប្រយោជន៍ល្អប្រសើរបំផុតនៅក្នុង វិស័យកសិ-រុក្ខកម្ម ការណែនាំរួមបញ្ចូល ប៉ុន្តែមិនកំណត់ចំពោះដូចខាងក្រោម។

[9] A myriad of tools and manuals is available for assessment of tenure rights. See FAO's Voluntary Guidelines on the Responsible Governance of Tenure of Land, Fisheries and Forests in the Context of National Food Security: http://www.fao.org/docrep/016/ i2801e/i2801e.pdf.

គោលការណ៍ ១១.១
ផ្តល់ជូនអ្នកប្រើប្រាស់នូវឧបករណ៍ជំនួយការសម្រេចចិត្តសម្រាប់អ្នកពាក់ព័ន្ធដើម្បីវាយតម្លៃព័ត៌មានរួមគ្នា កំណត់ឱកាស និងឧបសគ្គព្រមទាំងធ្វើការជ្រើសរើសព័ត៌មានអំពីជម្រើសកសិ-រុក្ខកម្ម។ ការគាំទ្រការសម្រេចចិត្តរួមមានព័ត៌មាន និងសំណុំទិន្នន័យប៉ារ៉ាម៉ែត្រ ជីវវិទ្យា ដូចជាភូមិសាស្ត្រ ការប្រើប្រាស់ដី សីតុណ្ហភាព និងទឹកភ្លៀង និងស្ថិតិសេដ្ឋកិច្ចសង្គម រួមមានយេនឌ័រ ព័ត៌មានទីផ្សារ បញ្ហា ហេដ្ឋារចនាសម្ព័ន្ធ និងគោលនយោបាយពាក់ព័ន្ធ។

គោលការណ៍ ១១.២ ត្រូវប្រាកដថាជម្រើសកសិ-រុក្ខកម្មត្រូវបានជ្រើសរើសដោយផ្អែកលើតម្រូវការផលប្រយោជន៍ ឬគោលបំណងជាក់លាក់របស់បុគ្គលម្នាក់ៗ (កសិករខ្នាតតូច អ្នកកាន់ជំ សាជីវកម្ម) និងអ្នកពាក់ព័ន្ធសាធារណៈ (រដ្ឋាភិបាល អង្គការមិនមែនរដ្ឋាភិបាល) ដោយគិតគូរពីការផ្លាស់ប្តូរដែលអាចកើតមាននៅក្នុងរបបអាកាសធាតុនាពេលអនាគតលក្ខខណ្ឌសេដ្ឋកិច្ចនិងគោលនយោបាយ (ភ្ជាប់ទៅនឹងគោលការណ៍ ៣, ៧, ៨, ៩) ។

គោលការណ៍ ១១.៣ រៀបចំជម្រើសកសិ-រុក្ខកម្មដោយផ្អែកលើបរិបទក្នុងស្រុកទាក់ទងនឹងជីវសាស្ត្ររូបវិទ្យា សេដ្ឋកិច្ចសង្គម (រួមមាន លទ្ធភាពទទួលបានកម្លាំងពលកម្ម) វប្បធម៌ ហេដ្ឋារចនាសម្ព័ន្ធទីផ្សារ និងលក្ខខណ្ឌគោលនយោបាយ (ភ្ជាប់ទៅនឹងគោលការណ៍ណែនាំ ១២.២ និងគោលការណ៍ ៣, ៥, ៩, ១០) (ឧទាហរណ៍ ការរៀបចំដើមឈើ ដំណាំបសុសត្វ ត្រី) និងទំហំ (ឧទាហរណ៍ ការរៀបចំ លំហនៃសមាសធាតុនៅក្នុងប្រព័ន្ធ) វិមាត្រនៃកសិ-រុក្ខកម្ម។

គោលការណ៍ ១១.៤ ផ្តោតលើអត្ថប្រយោជន៍ខ្ពស់បំផុតដោយធានាឱ្យបាននូវជម្រើសកសិ-រុក្ខកម្មត្រូវបានរៀបចំឡើងដើម្បីផ្តល់អត្ថប្រយោជន៍សេដ្ឋកិច្ចក្នុងពេលដំណាលគ្នាជាមួយផលប្រយោជន៍វប្បធម៌ និង បរិស្ថានដោយគិតគូរពីបរិបទក្នុងស្រុករួមទាំងលក្ខខណ្ឌវប្បធម៌សង្គម (ភ្ជាប់ទៅនឹងគោលការណ៍ ២, ៩) និងស្ថានភាពនៃការកាន់កាប់ដីដោយផ្ទាល់ អ្នកពាក់ព័ន្ធ (ភ្ជាប់ទៅនឹងគោលការណ៍ទី ១០)។

គោលការណ៍ ១១.៥ ត្រូវប្រាកដថាជម្រើសកសិ-រុក្ខកម្មដែលបានជ្រើសរើសត្រូវបានអនុវត្តរួមជាមួយការ អភិរក្ស និងបច្ចេកវិជ្ជាកសិកម្មឆ្លាតវៃដែលឆ្លេ[10]ើយតបបម្រែបម្រួលអាកាសធាតដែលអាចអនុវត្តបានដូចជាការភ្ជួររាស់ដី (ជាពិសេសនៅលើដីដែលមានជម្រាលចោត) ការគ្របដំណាំ លើករង ការដាក់ជីលើជម្រាលភ្នំ ឬជីសូន្យ ការធន់នឹងគ្រោះរាំងស្ងួត និងទឹក បច្ចេកវិទ្យាសន្សំ។

គោលការណ៍ ១១.៦ ផ្តល់ការណែនាំបច្ចេកទេសដើម្បីធានាឱ្យមានការគ្រប់គ្រងត្រឹមត្រូវលើជម្រើសកសិ-រុក្ខកម្មដែលបានជ្រើសរើសតាមរយៈការ បណ្តុះបណ្តាល និងសម្ភារៈបន្ថែមដើម្បីគាំទ្រដល់ការអប់រំជាបន្ត និងការរៀនសូត្រពេញមួយជីវិត (ភ្ជាប់ទៅនឹងគោលការណ៍ ២, ៦) ។

[10] See ASEAN Regional Guidelines for Promoting Climate-smart Agricultural Practices for examples and framework of cooperation: http://www.asean.org/wp- content/uploads/images/2015/October/ ASEAN-Regional-Guidelines-on-Promoting- CSA-Practices/ASEAN%20Regional%20 Guidelines%20on%20Promoting%20 CSA%20Practices-endorsed%2037th%20 AMAF.pdf

គោលការណ៍ ១២៖ ជ្រើសរើសសមាសធាតុកសិ-រុក្ខកម្មក្នុងលក្ខណៈចូលរួម

ការជ្រើសរើស និងការសម្រេចចិត្តលើដើមឈើដំណាំ បសុសត្វ
និងសមាសធាតុត្រី/ទឹកទាក់ទងនឹងទំហំ និងផ្នែកបណ្តោះអាសន្ននៃកសិ-
រុក្ខកម្មមានសារៈសំខាន់ចំពោះភាពជោគ   ជ័យ។ អាស្រ័យលើគោលដៅ (រយៈពេលខ្លីទៅមធ្យមឬវែង)
របស់កសិករខ្នាតតូច ធំ និង និងបែបសាជីវកម្ម ធនធានផលិតភាពរបស់ពួកគេ (ទំហំដី
កម្លាំងពលកម្ម ដើមទុន) និងការពិចារណាផ្សេងទៀត ដូចជាសិទ្ធិកាន់កាប់ និងទីផ្សារ
ការជ្រើសរើសសមាសធាតុដោយប្រុងប្រយ័ត្ន កសិ-រុក្ខកម្មគួរតែផ្អែកលើគំនិត៖ "
ប្រភេទដើមឈើត្រឹមត្រូវ ដំណាំ បសុសត្វ និង/ ឬត្រីនៅកន្លែងដែលត្រឹមត្រូវក្នុងគោលបំណងត្រឹមត្រូវ
"   ។ គោលការណ៍ណែនាំរួមបញ្ចូល ប៉ុន្តែមិនកំណត់ចំពោះដូចខាងក្រោម។

គោលការណ៍ ១២.១ កំណត់អត្តសញ្ញាណ ប្រភេទ   រុក្ខជាតិ បសុសត្វ និង/ឬប្រភេទ ទឹក
និងពូជដែលត្រូវនឹងលក្ខខណ្ឌជីវសាស្រ្ត   (សីតុណ្ហភាព ទឹកភ្លៀងកម្ពស់ និងដី)
នៃតំបន់ដែលកំណត់គោលដៅសម្រាប់កសិ-រុក្ខកម្មដោយកត់សំគាល់ពីអត្ថិភាពរបស់វានៅក្នុងតំបន់
និងនៅកន្លែងស្រដៀងគ្នា (ភ្ជាប់ទៅនឹងគោលការណ៍ទី ១១) [11]។
ពិចារណាអំពីការផ្លាស់ប្តូររបបអាកាសធាតុនាពេលអនាគតនៅពេលជ្រើសរើសប្រភេទពូជ
និងពូជដែលរួមបញ្ចូលនៅក្នុងប្រព័ន្ធកសិ-រុក្ខកម្ម។
យកល្អគួរតែដំណើរជាមួយដំណើរការនេះជាមួយនឹងការស្ទង់មតិទីផ្សារអំពីប្រភេទ
និងពូជដើម្បីកំណត់ទីផ្សាររបស់ពួកគេ
និងយុទ្ធសាស្រ្តរៀបចំល្អប្រសើរសម្រាប់ធ្វើទីផ្សារផលិតផលកសិ-រុក្ខកម្ម (ភ្ជាប់ទៅនឹងគោលការណ៍ទី
១១) ។

គោលការណ៍ ១២.២ ធ្វើការស្ទង់មតិ
ឬសិក្ខាសាលាជាមួយអ្នកពាក់ព័ន្ធក្នុងតំបន់ដើម្បីកំណត់ពីការប្រើប្រាស់អាទិភាពរបស់ពួកគេ (ទំនិញ
និងសេវាកម្ម) ដើមឈើ ដំណាំ បសុសត្វ ត្រី
និងប្រភេទសត្វជាក់លាក់ដែលពួកគេចង់ដាំដុះដោយធានាថាដំណើរការនេះមានលក្ខ
និងប្រភេទសត្វជាក់លាក់ដែលពួកគេចង់ដាំដុះដោយធានាថាដំណើរការនេះមានលក្ខ

ណៈសមធម៌ និងយុត្តិធម៌។ នៅពេលចាំបាច់រៀបចំក្រុមស្ទង់មតិដាច់ដោយឡែកពីគ្នាសម្រាប់បុរស
ស្រ្តី យុវជន និងក្រុមដែលត្រូវបានគេបោះបង់ដើម្បីធានាថាទាំងអស់គ្នាអាចផ្តល់នូវធាតុចូល
(ភ្ជាប់ទៅនឹងគោលការណ៍ ៨, ៩, ១០, ១១) ។

គោលការណ៍ ១២.៣ ពិនិត្យ
និងអនុវត្តគោលការណ៍ណែនាំបច្ចេកទេសដែលមានស្រាប់ដែលត្រូវបានអនុម័តដោយប្រទេសជាស
មាជិកអាស៊ានទាក់ទងនឹងការជ្រើសរើសពូជដំណុះគុណភាព ប្រភពការចែកចាយ និងការគ្រប់គ្រង
ព្រមទាំងគោលការណ៍ពាក់ព័ន្ធនឹងការជ្រើសរើសប្រភេទសត្វចិញ្ចឹម និងប្រភេទសត្វក្នុងទឹក។
ធានាថារុក្ខជាតិ សត្វ និងប្រភេទសត្វទឹកនិង/ឬពូជក្នុងតំបន់មិនត្រូវបានរង
ផលប៉ះពាល់យ៉ាងធ្ងន់ធ្ងរដោយប្រភេទសត្វ និង/ឬពូជដែលបានណែនាំនៅក្នុងប្រព័ន្ធកសិ -
រុក្ខកម្មឡើយ។

គោលការណ៍ ១២.៤ ធានាឱ្យមានការចូលរួមយ៉ាងសកម្មពីអ្នកពាក់ព័ន្ធសំខាន់ៗជាពិសេសកសិករ
វិនិយោគិន បុគ្គលិកផ្នែកផ្សព្វផ្សាយ
និងទីភ្នាក់ងាររដ្ឋាភិបាលក្នុងការធ្វើសេចក្តីសម្រេចចិត្តទាក់ទងទៅនឹងសមាសធាតុនៅក្នុងប្រព័ន្ធក
សិ-រុក្ខកម្ម។

[11] nline and other databases of suitable species that suit the local biophysical conditions and stakeholders' preferences can be accessed for increased options. For example: Tree Functional and Ecological Databases (http://www.worldagroforestry. org/output/tree-functional-and-ecological- databases).

4.6 គោលការណ៍ទំនាក់ទំនង និងពង្រីក គោលការណ៍ ១៣៖ ទំនាក់ទំនងប្រកបដោយប្រសិទ្ធភាពនូវចំណេះដឹងផ្នែកកសិ - រុក្ខកម្ម

ការពិចារណាលើការខ្វះចំណេះដឹងលម្អិតទូទៅអំពីការអភិវឌ្ឍន៍ និងការគ្រប់គ្រងកសិ-រុក្ខកម្មក្នុងចំណោមប្រទេសជាសមាជិកអាស៊ាន និងលក្ខណៈខុសគ្នា និងស្មុគស្មាញនៃការអនុវត្តកសិ-រុក្ខកម្ម ការគ្រប់គ្រងចំណេះដឹង និងការប្រាស្រ័យទាក់ទង វាមានសារៈសំខាន់យ៉ាងខ្លាំងសម្រាប់អ្នកបង្កើតគោលនយោបាយ កសិករ អ្នកវិនិយោគ និងអ្នកធ្វើសកម្មភាពទីផ្សារ ដើម្បីលើកទឹកចិត្តឱ្យមានការអនុម័តយ៉ាងទូលំទូលាយ និងការអភិវឌ្ឍន៍ឥតឈប់ឈរនៃវិស័យកសិ - រុក្ខកម្ម គោលការណ៍ណែនាំរួមបញ្ចូល ប៉ុន្តែមិនកំណត់ចំពោះដូចខាងក្រោម។

គោលការណ៍ ១៣.១ កំណត់ចំនេះដឹង និងតម្រូវការទំនាក់ទំនង នឹងគម្លាតរបស់អ្នកពាក់ព័ន្ធទាំងអស់រួមមាន កសិករ ទីភ្នាក់ងារ និងប្រឹក្សា ផ្សព្វផ្សាយ រដ្ឋាភិបាលក្នុងតំបន់ និងថ្នាក់ជាតិ   តួអង្គទីផ្សារ អ្នកវិនិយោគតាមរយៈវិធីសាស្ត្រចូលរួមដើម្បីផ្តល់ការគាំទ្រតាមតម្រូវការ។

គោលការណ៍ ១៣.២ ប្រាស្រ័យទាក់ទងយ៉ាងច្បាស់រវាងភាគីពាក់ព័ន្ធទាំងអស់នៅក្នុងទេសភាព និង/ឬខ្សែច្រវ៉ាក់តម្លៃជាភាសានិងទំរង់ដែលពេញចិត្ត- រួមបញ្ចូល ប៉ុន្តែមិនកំណត់ចំពោះសំភារៈ សរសេរ និង សំលេង ការប្រជុំតូច និងធំ សិក្ខាសាលាជំនាញ ការ បណ្តុះបណ្តាលនៅទីវាល និងការចម្ការបង្ហាញ ដើម្បីឱ្យយល់ដឹងកាន់តែប្រសើរពីបញ្ហាដែលប្រឈមមុខនឹងការទទួលយកកសិ-រុក្ខកម្ម។

គោលការណ៍ ១៣.៣
ពង្រឹងការគ្រប់គ្រងចំណេះដឹងនិងសមត្ថភាពទំនាក់ទំនងរបស់ស្ថាប័នដែលទទួលបន្ទុក និងអ្នកដែលពាក់ព័ន្ធស្រាប់ក្នុងវិស័យកសិ-រុក្ខកម្ម រួមមានដៃគូរបស់ខ្លួននៅថ្នាក់ជាតិ និងថ្នាក់ក្រោមជាតិដើម្បីបង្កើត និងចែករំលែកចំណេះដឹងនិងជំនាញប្រកបដោយប្រសិទ្ធភាព ផ្តល់ការណែនាំបច្ចេកទេស ជួយសម្រួលដល់ផែនការ និងការសម្រេចចិត្តនៅកម្រិតផ្សេងៗគ្នា តាមដានលទ្ធផលនិងផលប៉ះពាល់ លើកកម្ពស់វិធីសាស្ត្រ លទ្ធផល និងសមិទ្ធផលជាពិសេសនិងទូលំទូលាយ និងគាំទ្រការកៀរគរហិរញ្ញវត្ថុសម្រាប់ការស្រាវជ្រាវ និងអភិវឌ្ឍន៍វិស័យកសិ-រុក្ខកម្ម។

គោលការណ៍ ១៣.៤ ផ្តល់ការគ្រប់គ្រងចំណេះដឹង និងការទំនាក់ទំនងឱ្យបានគ្រប់គ្រាន់ដើម្បីធានាថាភាគីពាក់ព័ន្ធទាំងអស់ត្រូវបានគេដឹងអាចចូលរួមក្នុងការពិភាក្សា អាចបង្កើនចំណេះដឹង និងជំនាញរបស់ពួកគេ ហើយអាចសម្របខ្លួន និងកែលម្អជាបន្តបន្ទាប់។

គោលការណ៍ ១៤៖ រៀបចំផែនការបង្កើន ប្រសិទ្ធភាព និងនិរន្តរភាព

ក្នុងការពិចារណាលើបរិបទជាក់លាក់នៃអន្តរាគមន៍កសិ- រុក្ខកម្ម ការធ្វើឱ្យប្រសើរឡើងនូវវិស័យកសិ-រុក្ខកម្មត្រូវមានផែនការយ៉ាងប្រុងប្រយ័ត្ន និងគិតគូរពីទស្សនៈសកល និង បរិបទ។ តម្រូវការសម្រាប់ការពង្រីកកសិ-រុក្ខកម្មដើម្បីសម្រេចបាននូវផលជះយូរអង្វែងត្រូវតែកំណត់ឱ្យបានហ្មត់ចត់។ សេចក្តីណែនាំរួមបញ្ចូល ប៉ុន្តែមិនកំណត់ចំពោះដូចខាងក្រោម។

គោលការណ៍ ១៤.១ ចូលរួមជាមួយអ្នកពាក់ព័ន្ធនិងវិស័យក្នុងការធ្វើផែនការអន្តរាគមន៍លើវិស័យកសិ - រុក្ខកម្ម (ភ្ជាប់ទៅនឹងគោលការណ៍ទី ៣) ។

គោលការណ៍ ១៤.២ ស្វែងយល់ពីសក្តានុពលខ្ពស់បំផុត និងដែនកំណត់នៃការធ្វើមាត្រដ្ឋាន កសិ-រុក្ខកម្មដោយពិនិត្យមើលឱកាសខាងក្នុងនិងខាងក្រៅរួមមានជីវសាស្ត្រ រូបវិទ្យា សង្គម វប្បធម៌ ការងារ និងទីផ្សារព្រមទាំងយុទ្ធសាស្ត្រ និងផែនការនៃវិស័យពាក់ព័ន្ធដែលអាចជះឥទ្ធិពលដល់ការធ្វើមាត្រដ្ឋានដែលបានស្នើឡើង។

គោលការណ៍ ១៤.៣ ធានាថាតម្រូវការសម្រាប់ការធ្វើមាត្រដ្ឋានត្រូវបានយល់ដោយអ្នកពាក់ព័ន្ធ ហើយត្រូវបានដោះស្រាយទាំងស្រុង ឬដោយផ្តែកនៅទីតាំងគោលដៅ។

គោលការណ៍ ១៤.៤
ស្វែងយល់ពីការផ្តោតអារម្មណ៍នៃការធ្វើមាត្រដ្ឋានដែលអាចជាទិដ្ឋភាពបច្ចេកទេស ឬស្ថាប័ននៃកសិ-រុក្ខកម្ម ឬទាំងពីរ។ ទិដ្ឋភាពបច្ចេកទេស រួមមានការជ្រើសរើសដើមឈើ ដំណាំបសុសត្វ និង/ឬសមាសធាតុប្រព័ន្ធនៃប្រភេទសត្វទឹក ការអនុវត្តន៍ ការរៀបចំ និងការគ្រប់គ្រង និងផលប៉ះពាល់លើវិស័យកសិកម្ម និងទេសភាព។ ទិដ្ឋភាពស្ថាប័ន រួមមានការរៀបចំកសិករខ្នាតតូច ការបង្កើតភាពជាដៃគូ វិធីសាស្ត្របណ្តុះបណ្តាល និងយន្តការផ្តល់មូលនិធិ។

គោលការណ៍ ១៤.៥
យល់ព្រមលើបែបបទសមស្របសម្រាប់ការធ្វើមាត្រដ្ឋានក្នុងបរិបទជាក់លាក់រួមមានតួអង្គសំខាន់ដែលត្រូវចូលរួម ឧទាហរណ៍រដ្ឋាភិបាល មូលដ្ឋាន ក្រុមហ៊ុនឯកជន ក្រុមអ្នកផលិត ភ្នាក់ងារផ្សព្វផ្សាយ។

គោលការណ៍ ១៤.៦ ពិនិត្យឡើងវិញនូវវិធីសាស្ត្រធ្វើ   មាត្រដ្ឋាន ដំណើរការ និងសមិទ្ធផលជាទៀងទាត់ដើម្បីដោះស្រាយគម្លាត បញ្ហា និងឱកាស ឬបង្កើតវិធានការដោះស្រាយ។

5. ការពិចារណារអំពីការអនុវត្ត

និងគោលការណ៍ណែនាំទាំងនេះបង្កើតក្របខ័ណ្ឌដែលអាចជួយសម្រួលដល់ការពិភាក្សាអំពីការបង្កើតគោលនយោបាយ   យុទ្ធសាស្ត្រ កម្មវិធី និងគម្រោងកសិ-រុក្ខកម្មដោយប្រទេសជាសមាជិកអាស៊ាន។ ពួកវាក៏   ផ្តល់ការណែនាំអំពីការវិនិយោគលើវិស័យកសិ-រុក្ខកម្មដោយវិស័យឯកជនផងដែរ។ សម្រាប់គោលបំណងអនុវត្ត គោលការណ៍ណែនាំបច្ចេកទេសពាក់ព័ន្ធនឹងវិស័យកសិ-រុក្ខកម្មដែលត្រូវបានរៀបចំឡើងតាមតំបន់អេកូឡូស៊ី និងសង្គមវប្បធម៍ជាក់លាក់នៅក្នុងប្រទេសសមាជិកអាស៊ានគួរតែអនុវត្តតាម។ ការពិចារណាខ្លះសម្រាប់ការអនុវត្តត្រូវបានពិភាក្សាខាងក្រោម។

5.1 តួនាទី និងការរៀបចំស្ថាបន

រដ្ឋាភិបាល និងទីភ្នាក់ងារនៅកម្រិតផ្សេងៗគ្នានៃរដ្ឋជាសមាជិកអាស៊ាន អង្គការមិនមែនរដ្ឋាភិបាលសមាគមកសិករ និងសហគមន៍ អង្គការសហគមន៍ វិស័យឯកជន (អ្នកកាន់តូច ឬធំ សហគ្រាសធុនតូចនិងមធ្យម សាជីវកម្ម) និងស្ថាប័នផ្សេងទៀត ដើរតួនាទីផ្សេងគ្នា។

កិច្ចខិតខំប្រឹងប្រែងរួមគ្នាត្រូវបានបង្កើតឡើងក្នុងការបង្កើតបរិយាកាសអំណោយផលការពង្រឹងសមត្ថភាពស្ថាបន និងកិច្ចសហប្រតិបត្តិការអន្តរវិស័យ និងការធ្វើសេចក្តីសម្រេចចិត្ត (គោលការណ៍ ១, ២, ៣) ។ ការកំណត់ អត្តសញ្ញាណអ្នកពាក់ព័ន្ធសំខាន់ៗ និងស្វែងយល់ពីតួនាទី តម្រូវការ និងបំណងរបស់ពួកគេ គឺជាជំហានដំបូងចាំបាច់ឆ្ពោះទៅរកបរិយាកាសអំណោយផលសម្រាប់វិស័យកសិ - រុក្ខកម្ម។

កិច្ចអន្តរាគមន៍កសិ-រុក្ខកម្មប្រកបដោយជោគជ័យទាមទារការគាំទ្រពីរដ្ឋាភិបាលតាមរយៈគោលនយោបាយ និងកម្មវិធីផ្តល់មូលនិធិដោយផ្តល់ផលប្រយោជន៍ប្រកួតប្រជែងពីផលិតកម្មកសិកម្មមនោគមវិជ្ជាពាណិជ្ជកម្ម។ ដូចដែលបានរៀបរាប់នៅក្នុងគោលការណ៍ទី ១ រដ្ឋជាសមាជិកអាស៊ានគួរតែកំណត់ស្ថាប័នដែលទទួលខុសត្រូវចំពោះការ អភិវឌ្ឍន៍កសិ-រុក្ខកម្មនៅក្នុងប្រទេសរៀងៗខ្លួន។ ព្រៃឈើសង្គមស្ថិតក្នុងចំណោមកម្មវិធី និងយន្តការថ្នាក់ជាតិជាច្រើនដែលក្នុងនោះវិស័យកសិ-រុក្ខកម្មអាចត្រូវបានអនុវត្តដោយមានការគាំទ្រគោលនយោបាយ និងការគាំទ្រថវិកា។ ប្រទេសជាសមាជិកអាស៊ានជាច្រើនមានកម្មវិធីព្រៃឈើសង្គមដែលមានផែនការ និងគោលដៅដើម្បីលើកកម្ពស់ជីវភាពប្រជាជនតំបន់ព្រៃឈើ ខណៈការការពារ និងគ្រប់គ្រងព្រៃឈើប្រកបដោយនិរន្តរភាព។ កសិ-រុក្ខកម្មដើរតួនាទីយ៉ាងសំខាន់ក្នុងការសម្រេចគោលដៅទាំងនេះ។ វិនិយោគិនវិស័យឯកជនដើរតួយ៉ាងសំខាន់ក្នុងការអភិវឌ្ឍន៍កសិ-រុក្ខកម្មជាពិសេសក្រុមហ៊ុនឧស្សាហកម្មកសិ-រុក្ខកម្មដែលមានចំណាប់អារម្មណ៍លើការផលិតប្រកបដោយនិរន្តរភាពដែលមានគោលបំណងទទួលបានវិញ្ញាបនប័ត្រដែលនឹងអនុញ្ញាតឱ្យពួកគេធ្វើម៉ាកផលិតផលរបស់ពួកគេថា“ មិនប៉ះពាល់ដល់បរិស្ថាន” ។

ការស្រាវជ្រាវនិងស្ថាប័នអប់រំថ្នាក់ជាតិចាំបាច់ត្រូវចូលរួមក្នុងការស្រាវជ្រាវការបណ្តុះបណ្តាលនិងការអប់រំលើវិស័យកសិ - រុក្ខកម្មដើម្បី ១) បង្កើតចំណេះដឹង និងភស្តុតាងលើវិស័យកសិ-រុក្ខកម្មជាបន្តបន្ទាប់ដែលត្រូវការសម្រាប់ការកែសម្រួល និង/ឬការកែលម្អអនុសាសន៍បច្ចេកទេស និងគោលនយោបាយ ២) បង្កើតឧបករណ៍ និងវិធីសាស្ត្រក្នុងការបង្កើតចំណេះដឹងត្រួតពិនិត្យ និងវាយតម្លៃផលប៉ះពាល់ និង ៣) គាំទ្រដល់ការបន្តការសិក្សាការអប់រំ និងការផ្សព្វផ្សាយចំណេះដឹង ការស្រាវជ្រាវជាមូលដ្ឋាននិងអនុវត្តនៅក្នុងវិស័យកសិ - រុក្ខកម្មគួរតែត្រូវបានអនុវត្តតាមលក្ខណៈចូលរួម (គោលការណ៍ ៣, ៨, ៩) ។

ការផ្សព្វផ្សាយព្រៃឈើ និងកសិកម្ម ឬសេវាកម្ម ប្រឹក្សាជនបទនៅក្នុងប្រទេសជាសមាជិក អាស៊ានក៏ដើរតួយ៉ាងសំខាន់ក្នុងការចែករំលែកចំណេះដឹង និងបទពិសោធន៍ការបណ្តុះ បណ្តាល និងការបង្កើតកម្មាភិបាលផ្នែកផ្សព្វផ្សាយបន្ថែមដែលមានជំនាញត្រឹមត្រូវដើម្បីជួយសម្រួលដល់ការធ្វើផែនការ អនុវត្ត ការត្រួតពិនិត្យ និងវាយតម្លៃកសិ-រុក្ខកម្ម។

សមាគម សហគមន៍ និងអង្គការដែលមានធ្វើការលើសហគមន៍ក៏មានសារៈសំខាន់យ៉ាងសំខាន់ក្នុងការបង្កើតចំណេះដឹងផ្នែកកសិ-រុក្ខកម្ម ការចែករំលែកចំណេះដឹង និងបទពិសោធន៍ពីកសិករទៅកសិករ ការជ្រើសរើសជម្រើសកសិ-រុក្ខកម្មដែលសមស្របបំផុតទៅនឹងបរិបទផ្ទាល់ខ្លួនទាក់ទងទៅនឹងជីវវិទ្យាសេដ្ឋកិច្ចសង្គម វប្បធម៌ ទីផ្សារ និងគោលនយោបាយការរួមបញ្ចូលនូវសេចក្តីប្រាថ្នា កង្វល់ និងផលិតផលរបស់កសិករ និងជំរុញការសន្ទនារវាងភាគីពាក់ព័ន្ធរួមទាំងអ្នកបង្កើតគោលនយោបាយ និង វិនិយោគិន។

សមាជិក CGIAR ដែលជាដៃគូសកលសម្រាប់អនាគតសុវត្ថិភាពស្បៀងអាហារក៏ដើរតួនាទីផងដែរដោយស្របតាមកម្មវិធីស្រាវជ្រាវរបស់ពួកគេជាមួយរបៀបវារៈកសិ-រុក្ខកម្មរបស់ប្រទេសជាសមាជិក អាស៊ាន និង/ឬធ្វើការស្រាវជ្រាវដោយផ្ទាល់ជាមួយដៃគូក្នុងតំបន់ និងថ្នាក់ជាតិ។

ចុងក្រោយ អង្គការរបស់អង្គការសហប្រជាជាតិជាពិសេសអង្គការ FAO
ដើរតួយ៉ាងសំខាន់ក្នុងការផ្តល់ជំនួយបច្ចេកទេស ដំបូន្មាន គោលនយោបាយ និងតាមលទ្ធភាព
បើអាចធ្វើទៅបាន ការផ្តល់មូលនិធិដល់ការអនុវត្តគោលការណ៍ណែនាំទាំងនេះ។

5.2 ផែនការ និងហិរញ្ញវត្ថុ

ដោយសារកសិ-រុក្ខកម្មមិនស្ថិតនៅក្នុងកណ្តាប់ដៃទាំងផ្នែកកសិកម្ម ឬព្រៃឈើ រដ្ឋសមាជិក
អាស៊ានដែលមានបំណងចង់អភិវឌ្ឍន៍កម្មវិធី   កសិ - រុក្ខកម្មជាតិគួរតែគិតគូរពីហេដ្ឋារចនា
សម្ព័ន្ធស្ថាប័នដែលត្រូវការដើម្បីធ្វើឱ្យកម្មវិធីជាតិទទួលបានជោគជ័យ (គោលការណ៍ទី ១) ។
ដឹកនាំដោយស្ថាប័នដែលបានកំណត់នៅក្នុងក្រសួងពាក់ព័ន្ធ គណៈកម្មការចម្រុះពហុវិស័យ
ឬក្រុមការងារពិសេសអាចត្រូវបានបង្កើតឡើងដើម្បីជួយសម្រួលដល់ការធ្វើផែនការ។
វិធីសាស្ត្រនេះស្របតាមក្របខ័ណ្ឌពហុវិស័យរបស់អាស៊ានស្តីពីការប្រែប្រួលអាកាសធាតុៈ
កសិកម្មជលផល
និងព្រៃឈើឆ្ពោះទៅរកសន្តិសុខស្បៀងដែលផ្តល់នូវយន្តការសម្រាប់សកម្មភាពសម្របសម្រួល។

ការធ្វើផែនការសម្រាប់ចក្ខុវិស័យកសិ-
រុក្ខកម្មនិងផែនទីបង្ហាញផ្លូវដោយប្រទេសជាសមាជិកអាស៊ានមានបំណងចង់បង្ហាញផ្លូវឆ្ពោះទៅ
មុខ។ មានវិធីជាច្រើនដើម្បីជំរុញការអភិវឌ្ឍន៍ កសិ-រុក្ខកម្មនៅក្នុងតំបន់
រួមមានការបង្កើតបរិយាកាសវិនិយោគអំណោយផលជាមួយនឹងគោលនយោបាយគាំទ្រដែលជំរុញកា
របើក   ទីផ្សារសម្រាប់ផលិតផលកសិ-រុក្ខកម្ម និងការបញ្ជ្រាបកសិ-រុក្ខកម្មនៅក្នុងយុទ្ធសាស្ត្រ
ផែនការ និងគោលដៅដែលមានស្រាប់ឧទាហរណ៍ ផែនការអភិវឌ្ឍន៍ប្រកបដោយនិរន្តរភាព
ឬការបញ្ចេញឧស្ម័នទាប ផែនការសកម្មភាពរេដបូកជាតិ ផែនការអភិវឌ្ឍន៍ជនបទ កម្មវិធីស្តារដី
ការធ្វើផែនការប្រើប្រាស់ដី និងការរួមចំណែកដែលកំណត់ដោយជាតិ។ ការអភិវឌ្ឍន៍អន្តរជាតិ
និងដៃគូទ្វេភាគីនៃប្រទេសសមាជិកអាស៊ានអាចត្រូវបានស្វែងរកដើម្បីសម្របសម្រួលកម្មវិធីអភិវ
ឌ្ឍន៍របស់ពួកគេជាមួយ ឬដោយផ្ទាល់ផ្តល់ការគាំទ្រថវិកាដល់កម្មវិធីកសិ-
រុក្ខកម្មរបស់ប្រទេសជាសមាជិក។

ការរៀបចំផែនការសម្រាប់កម្មវិធី ឬគម្រោងកសិ-រុក្ខកម្មនៅថ្នាក់ជាតិ
និងថ្នាក់ក្រោមជាតិតម្រូវឱ្យមានវិសាលភាព និងការវិភាគស្ថានភាពដើម្បីកំណត់បញ្ហា
ចន្លោះប្រហោង និងឱកាស។ ប្រសិន បើសញ្ញាវិជ្ជមានផ្តល់ឱ្យវិនិយោគិនដែលមាន   សក្តានុពល
(ម្ចាស់ក្រុមហ៊ុនតូច ធំ និង សាជីវកម្ម) មានទំនុកចិត្តក្នុងការវិនិយោគលើវិស័យកសិ-រុក្ខកម្ម
ការសិក្សាលទ្ធភាពហិរញ្ញវត្ថុ និងផែនការយុទ្ធសាស្ត្ររយៈពេលវែង និងមធ្យម
រយៈពេលវែងចាំបាច់ត្រូវអនុវត្ត។ ការធ្វើផែនការនៅសហគមន៍មូលដ្ឋានកម្រិតកសិដ្ឋាន
ឬតំបន់គួរតែត្រូវបានសម្របសម្រួលដោយភ្នាក់ងារផ្សព្វផ្សាយដែលទទួលបានការបណ្តុះបណ្តាលក្នុងវិ
ស័យកសិ-រុក្ខកម្ម (គោលការណ៍ទី ២) និងរួមបញ្ចូលការជ្រើសរើសជំរើសកសិ-
រុក្ខកម្មមួយចំនួនដែលសមស្របបំផុតសម្រាប់បរិបទជាក់លាក់ដោយគិតគូរពី បរិស្ថានសង្គម
វប្បធម៌ ទីផ្សារ និងគោលនយោបាយ លក្ខខណ្ឌ (គោលការណ៍ទី ១២) ។

5.3 ការស្រាវជ្រាវ និងរៀនបន្ត

ការសិក្សា និងការស្រាវជ្រាវជាបន្តបន្ទាប់ គឺត្រូវការជាចាំបាច់សម្រាប់ការបង្កើតនូវចំណេះដឹងផ្នែកកសិ-រុក្ខកម្ម មិនត្រឹមតែដើម្បីគាំទ្រដល់កិច្ចខិតខំប្រឹងប្រែងដើម្បីធ្វើឱ្យមានការអនុវត្តល្អបំផុតនោះទេ ប៉ុន្តែក៏ដើម្បីជួយកែសម្រួលបច្ចេកវិទ្យា និងការអនុវត្ត វិស័យកសិកម្មដែលមានស្រាប់ដើម្បីដោះស្រាយការផ្លាស់ប្តូរបរិបទក្នុងស្រុករួមមាន ការផ្លាស់ប្តូរនាពេលអនាគតនៃរបបអាកាសធាតុ និងឥទ្ធិពលពីកត្តាខាងក្រៅ (គោលការណ៍ ៣, ១២) ។ ការចងក្រងឯកសារ និងទទួលយកជោគជ័យ និងបរាជ័យនៃគំរូ កសិ-រុក្ខកម្មកាលពីអតីតកាល និងបច្ចុប្បន្ន គឺជាការចាប់ផ្តើមដ៏ល្អក្នុងការផ្តល់អាទិភាពដល់ការស្រាវជ្រាវលើវិស័យផ្សេងៗនៃវិស័យកសិ- រុក្ខកម្ម។ ការសិក្សាស្រាវជ្រាវគួរតែផ្តោតលើសកម្មភាព និងអនុវត្តក្នុងរបៀបសិក្សារួមគ្នា និងការចូលរួមជាមួយភាគីពាក់ព័ន្ធ។ ផ្នែកមួយនៃដំណើរការរៀបចំផែនការអាចកំណត់អត្តសញ្ញាណ ការស្រាវជ្រាវ និងស្ថាប័នសិក្សាដែលពាក់ព័ន្ធ ឬចង់ក្លាយជាការស្រាវជ្រាវលើ វិស័យកសិ-រុក្ខកម្ម និងប្រមូលផ្តុំការគាំទ្ររបស់ពួកគេដើម្បីអនុវត្តកិច្ចខិតខំប្រឹងប្រែងសម្របសម្រួលដើម្បីធានាភាពពេញលេញជាជាងការខិតខំប្រឹងប្រែងស្រាវជ្រាវ។ ការអភិវឌ្ឍន៍កម្មវិធីកសិ-រុក្ខកម្មគួរតែត្រូវបានគាំទ្រដើម្បីធានាថាកសិ-រុក្ខកម្មត្រូវបានបង្រៀននៅក្នុងវិទ្យាស្ថានឧត្តមសិក្សាដោយផ្អែកលើការងាររបស់បណ្តាញអាស៊ីអាគ្នេយ៍សម្រាប់ការអប់រំកសិ-រុក្ខកម្មដែលត្រូវបានបង្កើតឡើងដោយមជ្ឈមណ្ឌលកសិ-រុក្ខកម្មពិភពលោកនៅចុងទសវត្សរ៍ឆ្នាំ ១៩៩០ ដោយមានមូលនិធិពីទីភ្នាក់ងារអភិវឌ្ឍន៍អន្តរជាតិស៊ុយអែត ក៏ដូចជាបណ្តាញ ឧត្តមសិក្សាដទៃទៀតដែលមាននៅក្នុងតំបន់។ កិច្ចខិតខំប្រឹងប្រែងបែបនេះក៏គួរតែត្រូវគ្នាទៅនឹងគោលដៅធំទូលាយរបស់មជ្ឈមណ្ឌលតំបន់អាស៊ីអាគ្នេយ៍នៃស្ថានបនអប់រំនៃក្រសួងអប់រំសម្រាប់ការសិក្សាឧត្តមសិក្សា និងស្រាវជ្រាវក្នុងវិស័យកសិកម្ម។

5.4 ការតាមដាន និងវាយតម្លៃ

ដោយមើលឃើញពីសក្តានុពលនៃវិស័យកសិ-រុក្ខកម្មបន្ថែមលើការរួមចំណែកដែលបានកំណត់ដោយជាតិ គោលដៅអព្យាក្រឹតភាពនៃការរិចរិលដី សន្តិសុខស្បៀងអាហារ និងគោលដៅ ទិសដៅ និងយុទ្ធសាស្ត្រផ្សេងទៀតដែល វិស័យកសិ-រុក្ខកម្មមានសក្តានុពល រដ្ឋសមាជិកអាស៊ានអាចរួមបញ្ចូលវិស័យកសិ-រុក្ខកម្មក្នុងការត្រួតពិនិត្យរបាយការណ៍ និងគម្រោងផ្ទៀងផ្ទាត់។ ដំណើរការត្រួតពិនិត្យណាមួយគួរតែធានាថាគោលការណ៍ ដូចខាងក្រោមត្រូវបានដោះស្រាយដោយកម្មវិធីកសិ - រុក្ខកម្ម៖

1) ការរៀនសូត្រជាបន្តបន្ទាប់៖ កម្មវិធីនេះគួរតែមានដំណើរកាបន្តដើម្បីទទួលបាននូវមតិ ត្រឡប់ និងជូនដំណឹងដល់អ្នកពាក់ព័ន្ធ។ កម្មវិធីគួរតែសម្របក្នុងការទទួលយកមតិ កែលម្អដើម្បីកែលម្អសកម្មភាពរបស់ខ្លួន។
2) ការត្រួតពិនិត្យដែលមានការចូលរួម និងងាយស្រួលប្រើ៖ ការអភិវឌ្ឍន៍ឧបករណ៍ត្រួតពិនិត្យត្រូវបានអនុវត្តយ៉ាងល្អបំផុតក្នុងលក្ខណៈចូលរួមដើម្បីធានាភាពស្និទ្ធស្នាលដល់អ្នកប្រើប្រាស់។
3) ពង្រឹងសមត្ថភាពអ្នកពាក់ព័ន្ធ៖ ការចូលរួមប្រកបដោយប្រសិទ្ធភាពទាមទារឱ្យមានជំនាញនិងសមត្ថភាពបច្ចេកទេស សង្គម និងហិរញ្ញវត្ថុ។ ការពង្រឹងសមត្ថភាពទាំងនេះអាចបង្កើនការចូលរួមរបស់អ្នកពាក់ព័ន្ធក្នុងការត្រួតពិនិត្យជាពិសេសជាមួយអង្គការកសិករ និងសហគមន៍ និងក្រុមអ្នកប្រើប្រាស់ព្រៃឈើនៅកម្រិតអាស៊ាន ការត្រួតពិនិត្យ

ការទទួលយកក្របខ័ណ្ឌនេះដោយរដ្ឋជាសមាជិកគួរតែត្រូវបានសម្របសម្រួលដោយ វិស័យស្បៀងអាហារ កសិកម្ម និងព្រៃឈើអាស៊ានដោយប្រើប្រាស់ ឧបករណ៍ត្រួតពិនិត្យដែល អាស៊ានបានអនុម័តរួចហើយ ដូចជាការ ត្រួតពិនិត្យអាស៊ានស្តីពីសន្តិសុខស្បៀង បរិស្ថាននិងការប្រែប្រួលអាកាសធាតុ។ ក្របខ័ណ្ឌ ពហុវិស័យរបស់អាស៊ានស្តីពីការផ្លាស់ប្តូរអាកាសធាតុៈ កសិកម្ម ជលផល និងព្រៃឈើឆ្ពោះទៅរកសន្តិសុខស្បៀងក៏អាចត្រូវបានប្រើសម្រាប់ត្រួតពិនិត្យ និងវាយតម្លៃការទទួលយកគោលការណ៍ណែនាំដោយរដ្ឋជាសមាជិកជាពិសេសទាក់ទងនឹងកិច្ចសហប្រតិបត្តិការ ពហុវិស័យនៅក្នុងប្រទេសសមាជិក។

អង្គការ FAO ក៏អាចពិចារណាលើការត្រួតពិនិត្យនិងវាយតម្លៃវឌ្ឍភាពនៃការអនុវត្តគោលការណ៍ណែនាំទាំងនេះដោយប្រទេសជាសមាជិក អាស៊ានដោយផ្អែកលើមូលដ្ឋានទិន្នន័យសកលរបស់ខ្លួនស្តីពីគម្របឈើ និងដើមឈើនៅខាងក្រៅព្រៃ

5.5 ការគ្រប់គ្រងចំណេះដឹង

បញ្ហាមួយក្នុងចំណោមបញ្ហាជាច្រើនដែលបានលើកឡើងនៅក្នុងការអភិវឌ្ឍន៍កសិ-រុក្ខកម្ម គឺកង្វះប្រភពព័ត៌មាន និងប្រភពចំណេះដឹងនៅក្នុងប្រទេសសមាជិកអាស៊ាន។ នេះមិនត្រឹមតែទាក់ទងទៅនឹងការខ្វះស្ថាប័នសម្រាប់ការស្រាវជ្រាវ និងអភិវឌ្ឍន៍ វិស័យកសិ - រុក្ខកម្មនៅក្នុងប្រទេសសមាជិកអាស៊ានជាច្រើនប៉ុណ្ណោះទេ ប៉ុន្តែក៏ព្រោះតែចំណេះដឹងផ្នែក កសិ - រុក្ខកម្មជាញឹកញាប់អាចប្រើបានតែជាអត្ថបទវិទ្យាសាស្ត្រដែលអ្នករៀបចំគោលនយោបាយ និងអ្នករៀបចំផែនការមិនអាចទទួលបាន។ ទាក់ទងទៅនឹងគោលការណ៍ទី ១៣ ចំណេះដឹងផ្នែកកសិ-រុក្ខកម្មត្រូវតែមានការទំនាក់ទំនងប្រកបដោយប្រសិទ្ធភាព ប៉ុន្តែវាមិនអាចគ្រប់គ្រង និងទំនាក់ទំនងប្រកបដោយប្រសិទ្ធភាពទេលុះត្រាតែការទទួលខុសត្រូវត្រូវបានផ្ទេរទៅឱ្យស្ថាប័នសមស្រប។ ដូច្នេះវាមានសារៈសំខាន់ណាស់សម្រាប់រដ្ឋជាសមាជិកអាស៊ានក្នុងការបង្កើតកន្លែងសម្រាប់គ្រប់គ្រងចំណេះដឹងផ្នែកកសិ-រុក្ខកម្មប្រកបដោយប្រសិទ្ធភាពហើយធានាថាចំណេះដឹងបែបនេះអាចទទួលបានដោយអ្នកប្រើប្រាស់បានយ៉ាងទូលំទូលាយ។ ភារកិច្ចនៃកន្លែងនេះ គឺដើម្បីប្រមូល និងធ្វើចំណាត់ថ្នាក់ចំណេះដឹងផ្នែកកសិ-រុក្ខកម្មបង្កើតហេដ្ឋារចនាសម្ព័ន្ធបច្ចេកវិទ្យាដែលផ្តោតលើចំណេះដឹង ដូចជាផតថលរបស់វេបសាយ និងត្រួតពិនិត្យការប្រើប្រាស់ (ភ្ជាប់ទៅនឹងការត្រួតពិនិត្យ និងវាយតម្លៃនៅក្នុងផ្នែកទី ៥.៤) ។ ការគ្រប់គ្រងចំណេះដឹងអំពីកសិ-រុក្ខកម្មគឺជាភារកិច្ចដែលអាចផ្តល់ឱ្យដោយស្ថាប័នដែលបានកំណត់ឬបង្កើតថ្មីសំដៅលើគោលការណ៍ទី ១ ។ កិច្ចការនេះអាចត្រូវបានចែករំលែកជាមួយចំណេះដឹងរបស់ម្ចាស់ និងឈ្មួញកណ្តាលជាច្រើន ដូចជាស្ថាប័នស្រាវជ្រាវ និងសិក្សា ក៏ដូចជាអង្គការមិនមែនរដ្ឋាភិបាល។

ឧបសម្ព័ន្ធ ១៖ ការបង្កើតគោលការណ៍ណែនាំ

គំនិតដើម្បីបង្កើតគោលការណ៍ណែនាំអាស៊ានសម្រាប់ការអភិវឌ្ឍន៍កសិ-
រុក្ខកម្មបានលេចចេញពីការពិភាក្សាជាច្រើនចាប់តាំងពីឆ្នាំ ២០១៥
រវាងដៃគូទាំងអស់ក្នុងភាពជាដៃគូអាស៊ាន-ស្វីសសម្រាប់ ព្រៃឈើសង្គម
និងការប្រែប្រួលអាកាសធាតុ ក្រុមការងារអាស៊ានស្តីពីព្រៃឈើសង្គម និងផ្នែកចំណីអាហារ កសិកម្ម
និងព្រៃឈើរបស់លេខាធិការដ្ឋានអាស៊ានដែលស្របគ្នា
ហើយត្រូវបានជំរុញដោយការអនុម័តនូវចក្ខុវិស័យ
និងផែនការយុទ្ធសាស្ត្រសម្រាប់កិច្ចសហប្រតិបត្តិការអាស៊ានផ្នែកស្បៀងអាហារ កសិកម្ម និងព្រៃឈើ
២០១៦-២០២៥ ជាពិសេសផែនការកំណត់វិស័យកសិ-
រុក្ខកម្មជាកម្មវិធីសកម្មភាពមួយដើម្បីសម្រេចបាននូវសន្តិសុខស្បៀងចំពេលដែរមានការប្រែប្រួលអា
កាសធាតុ។ ខណៈពេលដែលតួនាទី និងការរួមចំណែករបស់ កសិ-
រុក្ខកម្មនៅក្នុងវិស័យទាំងនេះត្រូវបានគេមើលឃើញកាន់តែច្បាស់នៅក្នុងយុទ្ធសាស្ត្រជាតិ
និងផែនការសកម្មភាពទាក់ទងនឹងសន្តិសុខស្បៀង និងអាហារូបត្ថម្ភ ការប្រែប្រួលអាកាសធាតុ
កំណើនបៃតង និងការអភិវឌ្ឍន៍ប្រកបដោយចីរភាព
ការអនុវត្តបានបង្កជាបញ្ហាប្រឈមដោយសារវិស័យ កសិ-រុក្ខកម្មមិនទាន់មានស្ថានបនរបស់ខ្លួន។
ការសិក្សាជាច្រើនបានបង្ហាញថាលើសពីការសម្រេចចិត្តរបស់កសិករ
និងបញ្ហាកម្រិតកសិផលឧបសគ្គចម្បង
គឺកង្វះការគាំទ្រគោលនយោបាយនិងយន្តការចែកចាយច្បាស់លាស់នៅក្នុងប្រទេសសមាជិកអាស៊ាន
។ ដើម្បីដោះស្រាយបញ្ហានេះ
គោលការណ៍ណែនាំដែលមានសិទ្ធិអំណាចកម្រិតអាស៊ានសម្រាប់វិស័យកសិ-
រុក្ខកម្មត្រូវបានគេចាត់ទុកថាចាំបាច់ដើម្បីបង្កើតគោលការណ៍និងគោលការណ៍ណែនាំដែលអាចគាំ
ទ្រដល់ការអភិវឌ្ឍន៍យ៉ាងឆាប់រហ័សរបស់គោលនយោបាយកម្មវិធី និងការវិនិយោគលើវិស័យកសិ-
រុក្ខកម្ម។

នៅក្នុងសិក្ខាសាលាភាគីពាក់ព័ន្ធលើកទី ១
ដែលបានរៀបចំឡើងនៅទីក្រុងឈៀងម៉ៃប្រទេសថៃកាលពីខែមិថុនាឆ្នាំ ២០១៦
បានឯកភាពថាគោលការណ៍ណែនាំត្រូវបានបង្កើតឡើងតាមលទ្ធភាពដែលអាចធ្វើទៅបានរួមទាំង
អ្នកស្រាវជ្រាវ គ្រូបង្វឹកអ្នកអប់រំ អ្នករៀបចំផែនការ អ្នកអនុវត្ត និងអ្នកបង្កើតគោលនយោបាយ។
លើសពីនេះទៀតវាត្រូវបានគេយល់ស្របថាគោលការណ៍ណែនាំគួរតែមានសិទ្ធិអំណាច
និងសកម្មនៅក្នុងភាសា
និងរបៀបប៉ុន្តែមិនមានព័ត៌មានលម្អិតច្រើនពេកដើម្បីអនុញ្ញាតឱ្យមានការបង្កើត
និងការច្នៃប្រឌិតក្នុងកំឡុងពេលអនុវត្ត។ ចាប់តាំងពីខែមិថុនាឆ្នាំ ២០១៧
ដំណើរការពហុភាគីបានរួមបញ្ចូលនូវសកម្មភាពសំខាន់ៗដែលមានរាយឈ្មោះខាងក្រោម។

ការពិគ្រោះយោបល់របស់អ្នកពាក់ព័ន្ធជាមួយអ្នកចូលរួមប្រមាណ ២៤៥
នាក់មកពីប្រទេសជាសមាជិកអាស៊ានរួមមានអ្នកបង្កើតគោលនយោបាយក្រុមកសិករ
និងសហគមន៍ ក្រុមគ្រប់គ្រងព្រៃឈើតាមសហគមន៍ អ្នកអនុវត្ត
និងអ្នកស្រាវជ្រាវនៅក្នុងកិច្ចប្រជុំក្រុមការងារអាស៊ានលើកទី ៧
ស្តីពីសន្និសីទព្រៃឈើសង្គមនៅទីក្រុងឈៀងម៉ៃប្រទេស
បញ្ហាមួយក្នុងចំណោមបញ្ហាជាច្រើនដែលបានលើកឡើងនៅក្នុងការអភិវឌ្ឍន៍កសិ-រុក្ខកម្ម
គឺកង្វះប្រភពព័ត៌មាន និងប្រភពចំណេះដឹងនៅក្នុងប្រទេសសមាជិកអាស៊ាន។
នេះមិនត្រឹមតែទាក់ទងទៅនឹងការខ្វះស្ថាប័នសម្រាប់ការស្រាវជ្រាវ និងអភិវឌ្ឍន៍ វិស័យកសិ -
រុក្ខកម្មនៅក្នុងប្រទេសសមាជិកអាស៊ានជាច្រើនប៉ុណ្ណោះទេ ប៉ុន្តែក៏ព្រោះតែចំណេះដឹងផ្នែក កសិ -
រុក្ខកម្មជាញឹកញាប់អាចប្រើបានតែជាអត្ថបទវិទ្យាសាស្ត្រដែលអ្នករៀបចំគោលនយោបាយ
និងអ្នករៀបចំផែនការមិនអាចទទួលបាន។ ទាក់ទងទៅនឹងគោលការណ៍ទី ១៣
ចំណេះដឹងផ្នែកកសិ-រុក្ខកម្មត្រូវតែមានការទំនាក់ទំនងប្រកបដោយប្រសិទ្ធភាព
ប៉ុន្តែវាមិនអាចគ្រប់គ្រង
និងទំនាក់ទំនងប្រកបដោយប្រសិទ្ធភាពទេលុះត្រាតែការទទួលខុសត្រូវត្រូវបានផ្ទេរទៅឱ្យស្ថាប័នសម

ស្រប។
ដូច្នេះវាមានសារៈសំខាន់ណាស់សម្រាប់រដ្ឋជាសមាជិកអាស៊ានក្នុងការបង្កើតកន្លែងសម្រាប់គ្រប់គ្រង ចំណេះដឹងផ្នែកកសិ-រុក្ខកម្មប្រកបដោយប្រសិទ្ធភាពហើយធានាថាចំណេះដឹងបែបនេះអាចទទួលបានដោយអ្នកប្រើប្រាស់បានយ៉ាងទូលំទូលាយ។ ភារកិច្ចនៃកន្លែងនេះ គឺដើម្បីប្រមូល និងធ្វើចំណាត់ថ្នាក់ចំណេះដឹងផ្នែកកសិ-រុក្ខកម្មបង្កើតហេដ្ឋារចនាសម្ព័ន្ធបច្ចេកវិទ្យាដែលផ្តោតលើចំណេះដឹង ដូចជាផតថលរបស់វេបសាយ និងត្រួតពិនិត្យការប្រើប្រាស់ (ភ្ជាប់ទៅនឹងការត្រួតពិនិត្យ និងវាយតម្លៃនៅក្នុងផ្នែកទី ៥.៤) ។ ការគ្រប់គ្រងចំណេះដឹងអំពីកសិ-រុក្ខកម្មគឺជាភារកិច្ចដែលអាចផ្តល់ឱ្យដោយស្ថាប័នដែលបានកំណត់ ឬបង្កើតថ្មីសំដៅលើគោលការណ៍ទី ១ ។ កិច្ចការនេះអាចត្រូវបានចែករំលែកជាមួយចំណេះដឹងរបស់ម្ចាស់ និងឈ្មួញកណ្តាលជាច្រើន ដូចជាស្ថាប័នស្រាវជ្រាវ និងសិក្សា ក៏ដូចជាអង្គការមិនមែនរដ្ឋាភិបាល។

1) ថៃ។ ថ្ងៃទី ១២-១៤ ខែមិថុនាឆ្នាំ ២០១៧ ការពិគ្រោះយោបល់បានផ្តោតលើគោលបំណង និងខ្លឹមសារទូទៅនៃ គោលការណ៍ណែនាំ។
2) ការធ្វើបទបង្ហាញ និងការទទួលយកនូវគោលគំនិតសម្រាប់ការបង្កើតគោលការណ៍ណែនាំនៅក្នុងកិច្ចប្រជុំប្រចាំឆ្នាំរបស់ក្រុមការងារអាស៊ានស្តីពីព្រៃឈើសង្គមនៅទីក្រុងឈៀងម៉ៃប្រទេសថៃថ្ងៃទី ១៥ ខែមិថុនាឆ្នាំ ២០១៧ ។
3) ការបញ្ជូនផែនការការងារសម្រាប់ការអភិវឌ្ឍន៍គោលការណ៍ណែនាំដល់ក្រុមការងារអាស៊ានស្តីពីលេខាធិការដ្ឋានព្រៃឈើសង្គមនៅខែមិថុនាឆ្នាំ ២០១៧។
4) ការរៀបចំ “សេចក្តីព្រាងសូន្យ” នៃគោលការណ៍ណែនាំដោយ ICRAF និង FAO ចាប់ពីខែមិថុនាដល់ខែសីហាឆ្នាំ ២០១៧។
5) ការរៀបចំសេចក្តីព្រាងច្បាប់ដំបូងចាប់ពីខែសីហាដល់ខែធ្នូឆ្នាំ ២០១៧ ។
6) ពិនិត្យឡើងវិញលើសេចក្តីព្រាងច្បាប់ដំបូងដោយភាពជាដៃគូអាស៊ាន-ស្វីស សម្រាប់សហគមន៍ព្រៃឈើ និងការប្រែប្រួលអាកាសធាតុ លេខាធិការដ្ឋានអាស៊ាន និងអង្គការ FAO ចាប់ពីខែធ្នូឆ្នាំ២០១៧ ដល់ខែមករាឆ្នាំ ២០១៨ ។
7) ពិនិត្យលើសេចក្តីព្រាងលើកទី ១ ដោយអ្នកជំនាញកសិ - រុក្ខកម្មរួមមាន ក្រុមអ្នកជំនាញមេគង្គស្តីពីកសិ-រុក្ខកម្មសម្រាប់សន្តិសុខស្បៀង និងអាហារូបត្ថម្ភ កសិកម្មប្រកបដោយនិរន្តរភាព និងការស្តារដីឡើងវិញ និងក្រុមការងារអាស៊ានស្តីពីការផ្តោតអារម្មណ៍ព្រៃឈើសង្គមក្នុង និងក្រៅតំបន់នៅថ្ងៃទី ២៦ ខែមករាឆ្នាំ ២០១៨។
8) ការរៀបចំសេចក្តីព្រាងច្បាប់លើកទី ២ ខែមករា ដល់ ខែកុម្ភៈឆ្នាំ ២០១៨
9) ពិនិត្យលើសេចក្តីព្រាងទី ២ ដោយក្រុមការងារតាមវិស័យអាស៊ានចាប់ពីខែកុម្ភៈដល់ខែមីនាឆ្នាំ ២០១៨
10) ពិនិត្យលើសេចក្តីព្រាងលើកទី ២ ដោយក្រុមការងារអាស៊ានស្តីពីជនបង្គោលព្រៃឈើសង្គមនៅខែកុម្ភៈដល់ខែមេសាឆ្នាំ ២០១៨
11) ការបញ្ចប់សេចក្តីព្រាងច្បាប់លើកទី ២ ខែមេសា-ឧសភាឆ្នាំ ២០១៨។
12) ការពិភាក្សា និងបញ្ចប់នៅកិច្ចប្រជុំក្រុមការងារអាស៊ានលើកទី ១២ ស្តីពីការប្រជុំព្រៃឈើសង្គមនៅទីក្រុងដាណាងប្រទេសវៀតណាមខែមិថុនាឆ្នាំ ២០១៨ ។

ឧបសម្ព័ន្ធ ២៖ សៀវភៅស

កសិ-រុក្ខកម្ម៖ ការរួមចំណែកដល់សន្តិសុខស្បៀង និងការបន្សាំ និងការប្រែប្រួលអាកាសធាតុនៅអាស៊ីអាគ្នេយ៍[12]

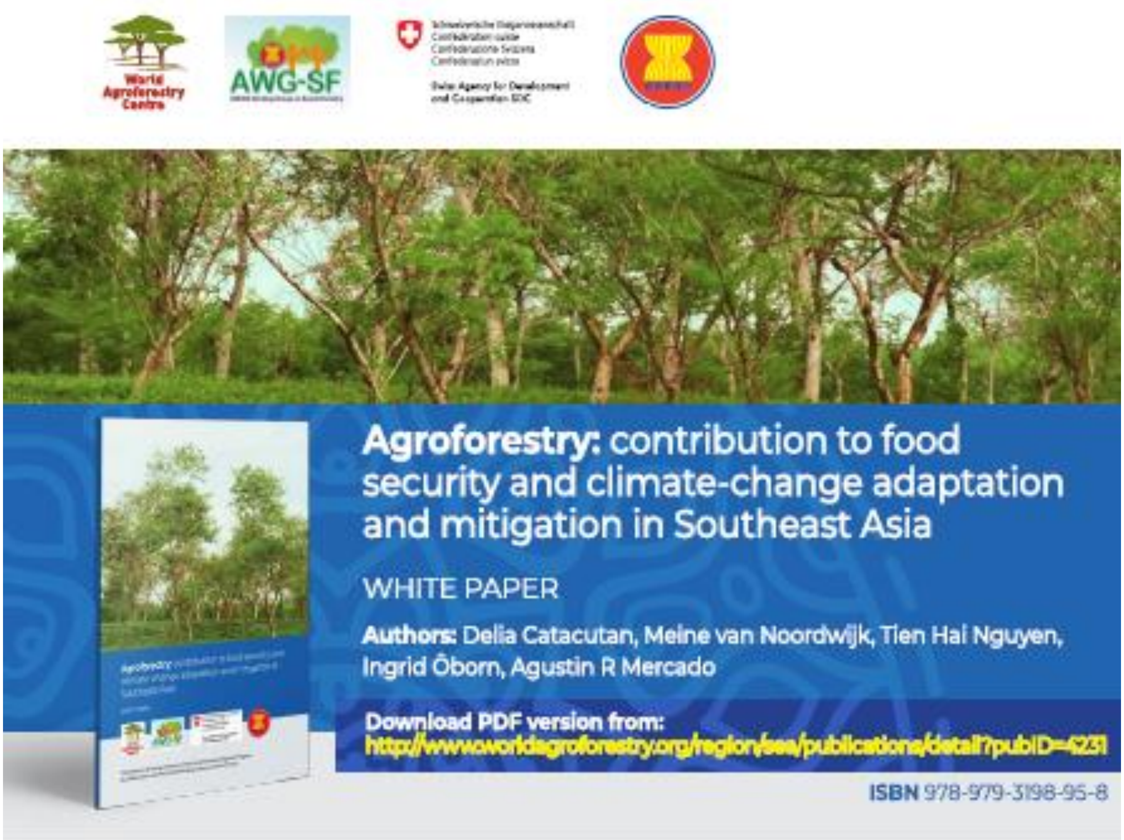

អាស៊ីអាគ្នេយ៍កំពុងឆ្លងកាត់កំណើនសេដ្ឋកិច្ចជាមួយនឹងអត្រាកំណើនជាមធ្យម ៥.៧% នៃផលិតផលក្នុងស្រុកសរុប ហើយត្រូវបានគេរាយការណ៍ថាសម្រេចបានគោលដៅអភិវឌ្ឍន៍សហស្សវត្សរ៍នៃការកាត់បន្ថយចំនួនអ្នកអត់ឃ្លានពាក់កណ្តាល។ ខណៈដែលនេះ គឺជាសមិទ្ធផលគួរឱ្យកោតសរសើរ ប្រជាជនចំនួន ៦០ លាននាក់ (> ១០% នៃប្រជាជនសរុប) នៅតែមិនមានសុវត្ថិភាពម្ហូបអាហារ។ កំណើនប្រជាជនយ៉ាងឆាប់រហ័សគួបផ្សំនឹងការរិចរិលដីធ្លី និងព្រៃឈើអាចបណ្តាលឱ្យប្រទេសជាច្រើននៅក្នុងតំបន់បរាជ័យក្នុងការផ្តល់ចំណីអាហារដល់ប្រជាជនដូចដែលបានព្យាករណ៍របស់ពួកគេនាពេលអនាគត។

[12] The Agroforestry white paper highlights the evolving concepts of agroforestry, agroforestry practices adopted in SoutheastAsia, contributions to food security, income, water regulation, climate change adaptationand mitigation, issues and challenges, policychallenges, and a call for action by ASEANMember States.

ការប្រែប្រួលអាកាសធាតុ គឺជាការគំរាមកំហែងបន្ថែមចំពោះផ្នែក “ ផ្គត់ផ្គង់” នៃសន្តិសុខ ស្បៀង។ យោងតាមរបាយការណ៍វាយតម្លៃទី ៤ របស់ក្រុមអន្តររដ្ឋាភិបាលស្តីពីការប្រែប្រួលអាកាសធាតុអាស៊ីអាគ្នេយ៍ត្រូវបានគេរំពឹងថានឹងរងផលប៉ះពាល់យ៉ាងធ្ងន់ធ្ងរពីផលប៉ះពាល់អវិជ្ជមាននៃការប្រែប្រួលអាកាសធាតុដោយសារសេដ្ឋកិច្ចភាគច្រើនពឹងផ្អែកលើវិស័យកសិកម្មនិងធនធានធម្មជាតិ។

កសិ - រុក្ខកម្ម ការអនុវត្តការប្រើប្រាស់ដើមឈើនៅលើកសិដ្ឋាន និងការបញ្ចូលព្រៃឈើ និងកសិកម្មដែលជាផ្នែកមួយនៃទេសភាពពហុ មុខងារអាចផ្តល់នូវផលប្រយោជន៍សេដ្ឋកិច្ច សង្គម និងបរិស្ថានជាច្រើន។ នៅក្នុងការ ប្រៀបធៀបជាសកល អាស៊ីអាគ្នេយ៍មានស្តុកកាបូនជីវម៉ាសខ្ពស់បំផុត (ក្នុងមួយហិកតា) នៅលើដីកសិកម្មនៃតំបន់ទាំងអស់ដែលមាននិន្នាការកើនឡើង (កាបូន ៦០ តោនក្នុងមួយហិកតាក្នុងឆ្នាំ ២០០០ និង ៦៥ តោនក្នុងមួយហិកតាក្នុងឆ្នាំ ២០១០) ។

កសិករនៅតំបន់ផ្សេងៗគ្នាក្នុងតំបន់បានប្រកាន់យកនូវប្រព័ន្ធ និងការអនុវត្តវិស័យកសិ-រុក្ខកម្មចម្រុះ ដោយបង្កើនផលិតភាពដីស្រែ និងជួយធានាស្បៀងអាហារ ប្រាក់ចំណូល និងតម្រូវការមូលដ្ឋានផ្សេង ទៀត។ ក្នុងពេលជាមួយគ្នានេះ បរិមាណកាបូនដែលបញ្ចេញដោយដើមឈើនៅក្នុងប្រព័ន្ធកសិ-រុក្ខកម្មបានរួមចំណែកដល់ការកាត់បន្ថយការប្រែប្រួលអាកាសធាតុ ខណៈដែលព្រៃឈើ និងដើមឈើគឺជា“ ម៉ាស៊ីនត្រជាក់” ដែលធ្វើឱ្យបរិយាកាសជុំវិញរបស់ពួកគេត្រជាក់ដោយនាំទឹកត្រលប់មកពីបរិយាកាសវិញ។ ទោះយ៉ាងណាការទទួលយកកសិ-រុក្ខកម្មទ្រង់ទ្រាយធំនៅតែមានកម្រិតដោយសារតែឧបសគ្គ និងបញ្ហាប្រឈមជាច្រើនជាពិសេសកង្វះស្ថាប័ន និងការគាំទ្រគោលនយោបាយជាក់លាក់សម្រាប់វិស័យកសិ-រុក្ខកម្ម។ ដើម្បីសម្រេចបាននូវសក្តានុពលនៃវិស័យកសិ-រុក្ខកម្មក្នុងការសម្រេចបាននូវសន្តិសុខស្បៀង និងការបន្សាំ និងការកាត់បន្ថយការប្រែប្រួលអាកាសធាតុនៅអាស៊ីអាគ្នេយ៍គោលនយោបាយកសិ-រុក្ខកម្មជាក់លាក់និងយន្តការចែកចាយប្រកបដោយប្រសិទ្ធភាព គឺ ចាំបាច់។

ឧបសម្ព័ន្ធ ៣៖ បរិបទអន្តរជាតិរបស់គោលការណ៍ណែនាំ

គោលការណ៍ណែនាំនេះប្រកាន់ខ្ជាប់នូវរាល់ អនុសញ្ញា កិច្ចព្រមព្រៀង និងសន្ធិសញ្ញាអន្តរជាតិដែលមានច្បាប់ និងមិនមានច្បាប់ព្រមទាំងកម្មវិធី និងក្របខ័ណ្ឌសកលដែលប្រទេសសមាជិកអាស៊ានបានប្តេជ្ញាចិត្ត។ ទាំងនេះរួមបញ្ចូលប៉ុន្តែមិនកំណត់ចំពោះដូចខាងក្រោម។

- គោលដៅអភិវឌ្ឍន៍ប្រកបដោយចីរភាពចំនួន ១៧ ត្រូវបានមេដឹកនាំពិភពលោកអនុម័តកាលពីខែកញ្ញាឆ្នាំ ២០១៥ ។ ផ្អែកលើជោគជ័យនៃគោលដៅអភិវឌ្ឍន៍សហស្សវត្សរ៍ គោលដៅកំពុងកៀរគរកិច្ចខិតខំប្រឹងប្រែងដើម្បីបញ្ចប់ភាពក្រីក្រគ្រប់ទម្រង់ ប្រយុទ្ធប្រឆាំងនឹងវិសមភាព និងដោះស្រាយបញ្ហាអាកាសធាតុខណៈពេលដែលធានាថាគ្មាននរណានៅសេសសល់នៅពីក្រោយ។

- អនុសញ្ញាក្របខ័ណ្ឌអង្គការសហប្រជាជាតិស្តីពីការផ្លាស់ប្តូរអាកាសធាតុ (UNFCCC) មានគោលបំណងរក្សាស្ថិរភាពការប្រមូលផ្តុំឧស្ម័នផ្ទះកញ្ចក់នៅក្នុងបរិយាកាសដើម្បីការពារការជ្រៀតចូលដ៏គ្រោះថ្នាក់ដល់ប្រព័ន្ធអាកាសធាតុដោយគ្មានការកំណត់កម្រិតឧស្ម័នផ្ទះកញ្ចក់ ឬយន្តការអនុវត្តចំពោះប្រទេសជាច្រើន។ ក្របខ័ណ្ឌនេះបង្ហាញពីរបៀបដែលសន្ធិសញ្ញាអន្តរជាតិជាក់លាក់ (ហៅថាពិធីការ ឬកិច្ចព្រមព្រៀង) អាចត្រូវបានចរចាដើម្បីបញ្ជាក់ពីសកម្មភាពបន្ថែមទៀតឆ្ពោះទៅរកគោលបំណងរបស់ UNFCCC ។

- កិច្ចព្រមព្រៀងទីក្រុងប៉ារីសកើតចេញពីការ ចរចាររបស់ UNFCCC និងមានគោលបំណងជំរុញកិច្ចខិតខំប្រឹងប្រែងជាសកលក្នុងការកាត់បន្ថយការព្យាករសីតុណ្ហភាពកើនឡើងដល់ ១.៥ អង្សាសេពីលើកម្រិតមុនឧស្សាហកម្ម បង្កើនសមត្ថភាពសម្របខ្លួនជំរុញភាពធន់នឹងអាកាសធាតុ និងការអភិវឌ្ឍន៍ការបំភាយឧស្ម័នទាបដោយមិនគំរាមកំហែងដល់ការផលិតស្បៀងអាហារ និងបង្កើតលំហូរហិរញ្ញវត្ថុដែល គាំទ្រដល់គោលបំណងទាំងនេះ។

- តាមរយៈការរួមចំណែកដែលកំណត់ដោយគោលបំណងជាតិ ប្រទេសបង្កើតសកម្មភាពស្របតាមកាលៈទេសៈ សមត្ថភាព និងអាទិភាពជាតិរបស់ពួកគេ។

- អនុសញ្ញាស្តីពីភាពចម្រុះជីវសាស្ត្រ (CBD) គូសបញ្ជាក់ពីគោលការណ៍គ្រប់គ្រងការអភិរក្សជីវៈចម្រុះ ការប្រើប្រាស់សមាសធាតុប្រកប ដោយនិរន្តរភាព និងការចែករំលែកផលប្រយោជន៍ប្រកបដោយយុត្តិធម៌ និងសមធម៌ដែលកើតចេញពីការប្រើប្រាស់ធនធានហ្សែន។

- អនុសញ្ញារបស់អង្គការសហប្រជាជាតិដើម្បីប្រយុទ្ធប្រឆាំងនឹងការបាត់បង់វាលខ្សាច់ (UNCCD) គឺជាយុទ្ធសាស្ត្រ រយៈពេល ១០ ឆ្នាំ (២០០៨-២០១៨) ដោយមានគោលបំណងបង្កើតភាពជា ដៃគូសកលដើម្បីបញ្ច្រាស និងទប់ស្កាត់ការធ្វើឱ្យវាលខ្សាច់ និងការរិចរិលដី និងកាត់បន្ថយផលប៉ះពាល់ពីគ្រោះរាំងស្ងួតដើម្បី គាំទ្រដល់ការកាត់បន្ថយភាពក្រីក្រ និងនិរន្តរភាពបរិស្ថាន។ UNCCD សហការយ៉ាងជិតស្និទ្ធជាមួយ CBD និង UNFCCC

ដើម្បីដោះស្រាយបញ្ហាប្រឈមស្មុគស្មាញដោយវិធីសាស្ត្ររួមបញ្ចូលគ្នានិង "ការប្រើប្រាស់ល្អបំផុត" នៃធនធានធម្មជាតិ។

- ការប្រកួតកីឡាប៊ូន (Bonn Challenge) គឺជាកិច្ចខិតខំប្រឹងប្រែងជាសកលដើម្បីស្តារឡើងវិញនូវផ្ទៃដី ១៥០ លានហិកតានៃផ្ទៃដីដែលត្រូវបានបំផ្លាញ និងសិក្សាវិចរិលនៅលើពិភពលោកនៅឆ្នាំ ២០២០ និង ៣៥០ លានហិកតានៅឆ្នាំ ២០៣០ ដើម្បីសម្រេចបាននូវការប្តេជ្ញាចិត្តអន្តរជាតិដែលមានស្រាប់រួមមាន CBD Aichi Target 15, UNFCCC REDD+,និងការវិចរិលដី Rio+20 ។

- អនុសញ្ញារ៉ាមសារស្តីពីតំបន់ដីសើម គឺជាសន្ធិសញ្ញាអន្តររដ្ឋាភិបាលដែលផ្តល់ក្របខ័ណ្ឌសម្រាប់សកម្មភាពជាតិ និងកិច្ចសហប្រតិបត្តិការក្នុងការអភិរក្ស និងការប្រើប្រាស់តំបន់ដីសើម និងធនធានរបស់ពួកគេ។

- សេចក្តីថ្លែងការណ៍ទីក្រុងរីយ៉ូស្តីពីបរិស្ថាន និងការអភិវឌ្ឍន៍លម្អិតអំពីគោលការណ៍ដែលណែនាំប្រទេសក្នុងការធ្វើឱ្យមានតុល្យភាពរវាងការពិចារណាអំពីបរិស្ថាននិងការអភិវឌ្ឍន៍នៅក្នុងគោលនយោបាយ និងសកម្មភាព។

- ក្រមសីលធម៌នៃការប្រមូល និងផ្ទេរគ្រាប់ពូជ បណ្តុះ គឺជាក្របខ័ណ្ឌស្ម័គ្រចិត្តសកលដែលផ្តល់នូវការប្រមូលផ្តុំដោយសមហេតុផល និងការប្រើប្រាស់ធនធានហ្សែនប្រកបដោយនិរន្តរភាព។

- ក្រុមអន្តរជាតិស្តីពីព្រៃឈើស្នើសកម្មភាពសម្រាប់ការគ្រប់គ្រងព្រៃឈើប្រកបដោយនិរន្តរភាព។

- ផែនការសកម្មភាពសកលសម្រាប់ការអភិរក្សនិងការប្រើប្រាស់ប្រកបដោយនិរន្តរភាពនៃធនធានហ្សែនរុក្ខជាតិ គឺជាក្របខ័ណ្ឌសកលស្ម័គ្រចិត្តដែលផ្តល់នូវការអភិរក្ស និងការប្រើប្រាស់ប្រកបដោយនិរន្តរភាពនៃធនធានហ្សែនរុក្ខជាតិសម្រាប់ម្ហូបអាហារ និងកសិកម្ម។

- សេចក្តីប្រកាសសហស្សវត្សរ៍ និងគោលដៅអភិវឌ្ឍន៍សហស្សវត្សរ៍មានគោលបំណងលើកតម្កើងសេចក្តីថ្លៃថ្នូរ និងសមធម៌របស់មនុស្ស លុបបំបាត់ភាពក្រីក្រ ការពារបរិស្ថានរួម គាំទ្រសិទ្ធិមនុស្ស និងលទ្ធិប្រជាធិបតេយ្យលើកកម្ពស់សមភាពយេនឌ័រ និងអភិបាលកិច្ចល្អ និងបង្កើតភាពជាដៃគូសកលសម្រាប់ការ អភិវឌ្ឍន៍។

- ក្របខ័ណ្ឌ Sendai សម្រាប់ការកាត់បន្ថយហានិភ័យគ្រោះមហន្តរាយ (២០១៥-២០៣០) មានគោលបំណងសម្រេចបាននូវការកាត់បន្ថយហានិភ័យគ្រោះ មហន្តរាយ និងការបាត់បង់អាយុជីវិតការរស់នៅ និងសុខភាព។ ក្របខ័ណ្ឌនេះត្រូវបានអនុម័តនៅក្នុងសន្និសីទពិភពលោករបស់អង្គការសហប្រជាជាតិលើកទី ៣ ស្តីពីការកាត់បន្ថយហានិភ័យគ្រោះមហន្តរាយនៅទីក្រុងសេនដាប្រទេសជប៉ុននៅថ្ងៃទី ១៨ ខែមីនាឆ្នាំ ២០១៥ ។

- ផែនការយុទ្ធសាស្ត្រអង្គការសហប្រជាជាតិសម្រាប់ព្រៃឈើ (២០១៧-២០៣០) (UNSPF) ប្រើជាឯកសារយោងសម្រាប់ការងារទាក់ទងនឹងព្រៃឈើនៃប្រព័ន្ធ អង្គការសហប្រជាជាតិ និងសម្រាប់ការលើកកម្ពស់ភាពស៊ីសង្វាក់គ្នាការសហការគ្នា និងការរួបរួមគ្នារវាងស្ថាប័នអង្គការ សហប្រជាជាតិ និងដៃគូឆ្ពោះទៅចក្ខុវិស័យនិងបេសកកម្មដូចតទៅ ក៏ដូចជាក្របខ័ណ្ឌមួយដើម្បីពង្រឹងការសម្របសម្រួល និងណែនាំនិងផ្តោតលើការងារនៃការរៀបចំអន្តរជាតិស្តីពីព្រៃឈើ (IAF) និងសមាសធាតុរបស់វា។

ឧបសម្ព័ន្ធ ៤៖ ការណែនាំឱ្យអាន

Burke L, Ranganathan J, Winterbottom R, eds. 2015. *Revaluing ecosystems: pathways for scaling up the inclusion of ecosystem value in decision making*. Washington DC, USA: World Resources Institute.

Catacutan D, McGaw E, Llanza MA, eds. 2014. *In equal measure: a user guide to gender analysis in agroforestry.* Bogor, Indonesia: World Agroforestry Centre (ICRAF) Southeast Asia Regional Program.

Colfer CJP, Achdiawan R, Roshetko JM, Mulyoutami E, Yuliani EL, Mulyana A, Moeliono M, Adnan H, Erni. 2015. The balance of power in household decision-making: encouraging news on gender in Southern Sulawesi. *World Development* 76:147–164.

Coe R, Sinclair F, Barrios E. 2014. Scaling up agroforestry requires research 'in' rather than 'for' development. *Current Opinion in Environmental Sustainability* 6:1877–3435. https://doi.org/10.1016/j.

Delaney M, Roshetko JM. 1999. Field test of carbon monitoring methods for home gardens in Indonesia. In: F*ield tests of carbon monitoring methods in forestry projects*. Arlington VA, USA: Winrock International. pp 231–

245. http://www.worldagroforestry. org /region/sea/publications/ detail?pubID=4214.

[FAO] Food and Agriculture Organization of the United Nations. 2017. *Agroforestry for landscape restoration: Exploring the potential of agroforestry to enhance the sustainability and resilience of degraded landscapes*. Rome, Italy: Food and Agriculture Organization of the United Nations.

[FAO] Food and Agriculture Organization of the United Nations. 2013. *Advancing agroforestry on the policy agenda: a guide for decision- makers*. Agroforestry Working Paper No.1. Rome, Italy: Food and Agriculture Organization of the United Nations.

[FAO] Food and Agriculture Organization of the United Nations. 2011. *Payments for ecosystem services and food security*. Rome, Italy: Food and Agriculture Organization of the United Nations.

Klapwijk CJ, van Wijk MT, Rosenstock TS, van Asten PJA, Thornton PK, Giller KE. 2014. Analysis of trade-offs in agricultural systems: current status and way forward. *Current Opinion in Environmental Sustainability* 6:110–115. https://www.sciencedirect.com/science/article/ pii/S1877343513001607.

Kuyah S, Öborn I, Jonsson M, Dahlin AS, Barrios E, Muthuri C, Malmer A, Nyaga J, Magaju C, Namirembe A, Nyberg Y, Sinclair FL. 2016. Trees in *Science, Ecosystem Services & Management* 12:4:255–273. http://www. tandfonline.com/doi/full/10.1080/21513732.2016.1214178.

Martini E, Roshetko JM, Purnomosidhi P, Tarigan J, Idris N, Zulfadhli T. 2013. Fruit germplasm resources and demands for small-scale farmer's post-tsunami and conflicts in Aceh, Indonesia. *Acta Horticultura (ISHS)* 975:657–664. http://www.actahort.org/books/975/975_82.htm.

Manurung GE, Roshetko JM, Budidarsono S, Kurniawan I. 2008. Dudukuhan tree farming systems in West Java: how to mobilize self-strengthening of community-based forest management? In: Snelder DJ, Lasco R, eds. *Smallholder tree growing for rural development and environmental services. Lessons from Asia*. Advances in Agroforestry vol. 5. Dordrecht, Netherlands: Springer.

Mead DJ. 2004. Agroforestry. In: *Forests and forest plants*. Vol. 1. *Encyclopedia of life science systems*. Oxford, UK: EOLSS Publishers. pp 324–55.

Millennium Ecosystem Assessment. 2005. *Ecosystems and human well-being: synthesis*. Washington DC, USA: Island Press.

Minang PA, van Noordwijk M, Freeman OE, Mbow C, de Leeuw J, Catacutan D, eds. *Climate-smart landscapes: multifunctionality in practice*. Nairobi, Kenya: World Agroforestry Centre (ICRAF).

Nair PVR, Garrity DPN. 2012. *Agroforestry: the future of global land use*. Dordrecht, Netherlands: Springer.

Namirembe S, Leimona B, van Noordwijk M, Minang P, eds. 2017. *Co- investment in ecosystem services: global lessons from payment and incentive schemes.* Nairobi, Kenya: World Agroforestry Centre (ICRAF). http://www.worldagroforestry.org/ sd/environmental-services/PES).

Neyra-Cabatac NM, Pulhin JM, Cabanilla DB. 2012. Indigenous agroforestry in a changing context: the case of the Erumanen ne Menuvu in Southern Philippines. *Forest Policy & Economics* 22:18–27.

[OECD] Organization for Economic Co- operation and Development. 2011. *Towards green growth: a summary for policy makers*. Paris, France: Organization for Economic Co- operation and Development.

Orwa C, Mutua A, Kindt R, Jamnadass R, Simons A. 2009. *Agroforestree Database: a tree reference and selection guide. Version 4.0.* Nairobi, Kenya: World Agroforestry Centre (ICRAF). http://www. worldagroforestry.org/output/ agroforestree-database.

Perdana A, Budidarsono S, Kurniawan I, Roshetko JM. 2013. Rapid Market Appraisal (RMA). In: van Noordwijk M, Lusiana B, Leimona B, Dewi S, Wulandari D, eds. *Negotiation- support toolkit for learning landscapes*. Bogor, Indonesia: World Agroforestry Centre (ICRAF) Southeast Asia Regional Program. pp 52–54. http://www. worldagroforestry.org/downloads/ Publications/PDFS/B17645.pdf.

Roshetko JM, Snelder DJ, Lasco RD, van Noordwijk M. 2008. Future challenge: a paradigm shift in the forestry sector. In: Snelder DJ, Lasco R, eds. *Smallholder tree growing for rural development and environmental services. Lessons from Asia.* Advances in Agroforestry vol. 5. Dordrecht, Netherlands: Springer. pp 453–485.

Roshetko JM, Rohadi D, Perdana A, Sabastian G, Nuryartono N, Pramono AA, Widyani N, Manalu P, Fauzi MA, Sumardamto P, Kusumowardhani N. 2013. Teak agroforestry systems for livelihood enhancement, industrial timber production, and environmental rehabilitation. *Forests, Trees, and Livelihoods* 22 (4):241–256. DOI: 10.1080/14728028.2013.855150.

Van der Wolf J, Gram G, Bukomeko H, Mukasa D, Giller O, Kirabo E, Angebault C, Vaast P, Asare R, Jassogne L. 2017. *The shade tree advice tool.* CCAFS Info Note. Copenhagen,

Denmark: CGIAR Research Program on Climate Change, Agriculture and Food Security. https://ccafs.cgiar.org/ publications/shade-tree-advice- tool#.WjjWDjcxXD4. Tool: http:// shadetreeadvice.org/.

Van der Wolf J, Jassogne L, Gram G, Vaast

P. 2016. Turning local knowledge on agroforestry into an online decision- support tool for tree selection in smallholders' farms. *Experimental Agriculture* 1–17. http://dx.doi. org/10.10107/S001447971600017X.

Van Noordwijk M. 2005. *RUPES typology of environmental service worthy of reward*. Bogor, Indonesia: World Agroforestry Centre (ICRAF) Southeast Asia Regional Program. http://www.worldagroforestry.org/ downloads/Publications/PDFS/ wp13952.pdf

Van Noordwijk M, Coe R, Sinclair F. 2016. *Central hypotheses for the third agroforestry paradigm within a common definition.* Working paper 233. Bogor, Indonesia: World Agroforestry Centre (ICRAF) Southeast Asia Regional Program. DOI: http://dx.doi.org/10.5716/ WP16079.PDF.

Van Noordwijk M, Mbow C, Minang PA. 2015. *Trees as nexus for Sustainable Development Goals (SDG's): agroforestry for integrated options*. Policy Brief 50. Nairobi, Kenya: ASB Partnership for the Tropical Forest Margins.

Van Noordwijk M, Tata HL, Xu J, Dewi S, Minang PA. 2012. Segregate or integrate for multifunctionality and sustained change through rubber- based agroforestry in Indonesia and China. In: Nair PVR, Garrity DPN. *Agroforestry: the future of global land use.* Dordrecht, Netherlands: Springer. pp 69–104.

Visco R. 2011. *National case study on agroforestry policy in the Philippines.* Final report. Rome, Italy: Food and Agriculture Organization of the United Nations.

Wangpakapattanawong P, Finlayson R, Öborn I, Roshetko JM, Sinclair F, Shono K, Borelli S, Hillbrand A, Conigliaro M. 2017. *Agroforestry in rice-production landscapes in Southeast Asia: a practical manual.* Bangkok, Thailand: Food and Agriculture Organization of the United Nations Regional Office for Asia and the Pacific, Bogor, Indonesia: World Agroforestry Centre (ICRAF) Southeast Asia Regional Program.

Zomer RJ, Neufeldt H, Xu J, Ahrends A, Bossio D, Trabucco A, van Noorwijk M, Wang M. 2016. Global tree cover and biomass carbon on agricultural land: the contribution of agroforestry to global and national carbon budgets. *Scientific Reports* 6:1–12.

MAJULAH SINGAPURA